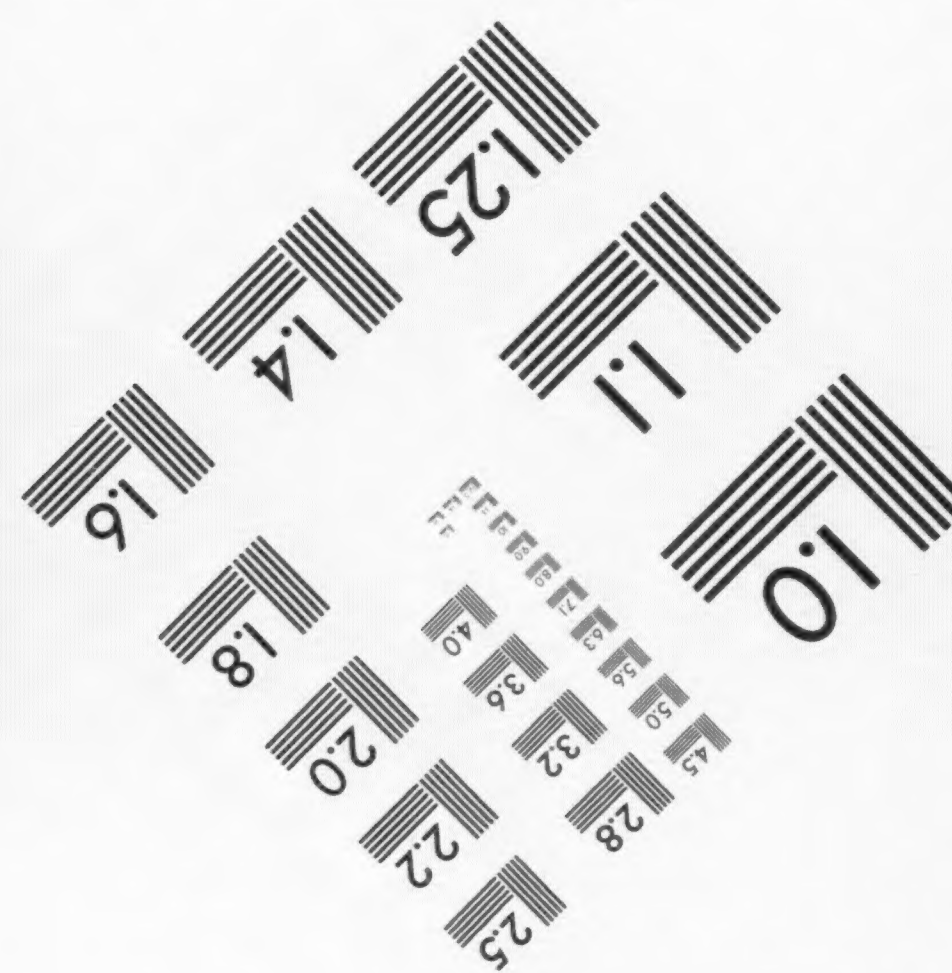
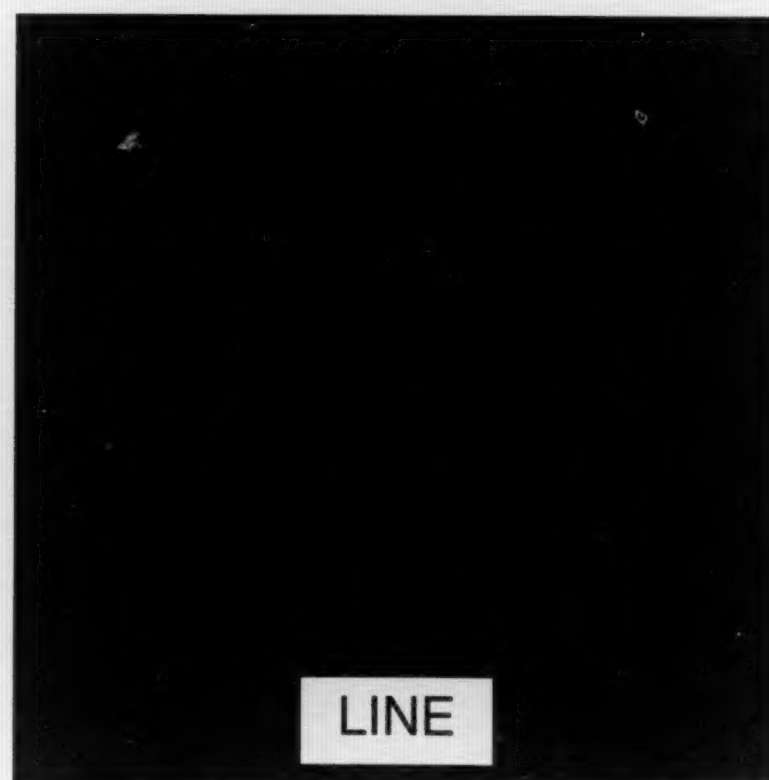
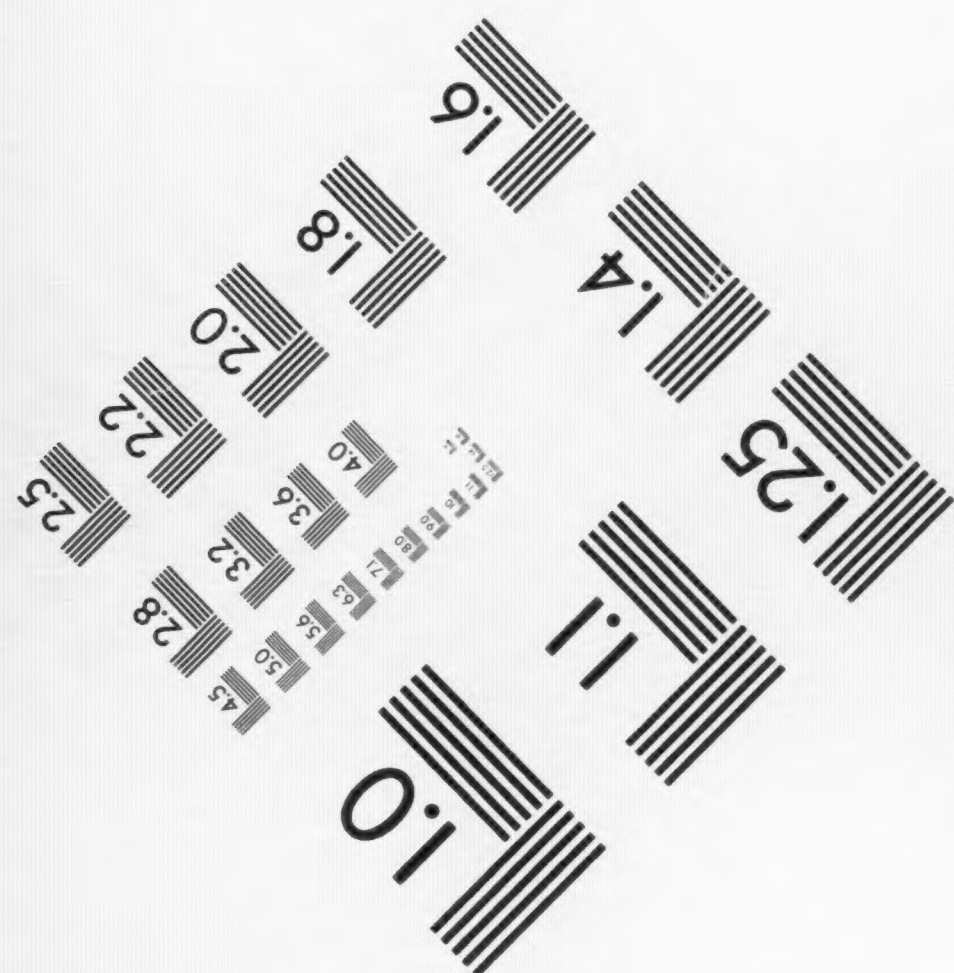
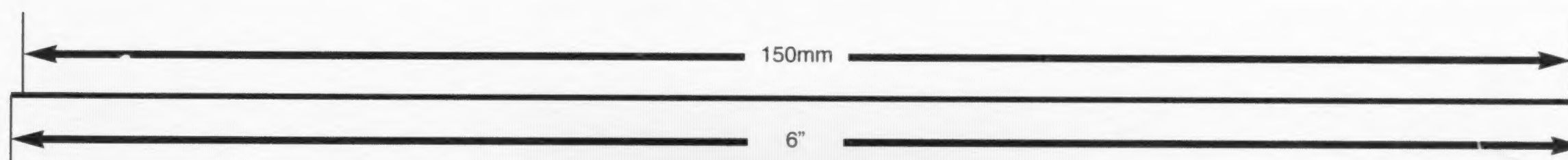
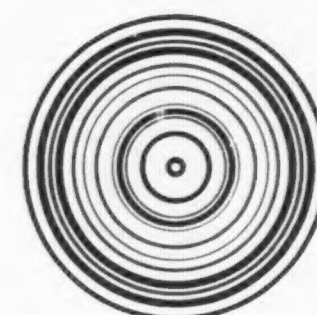
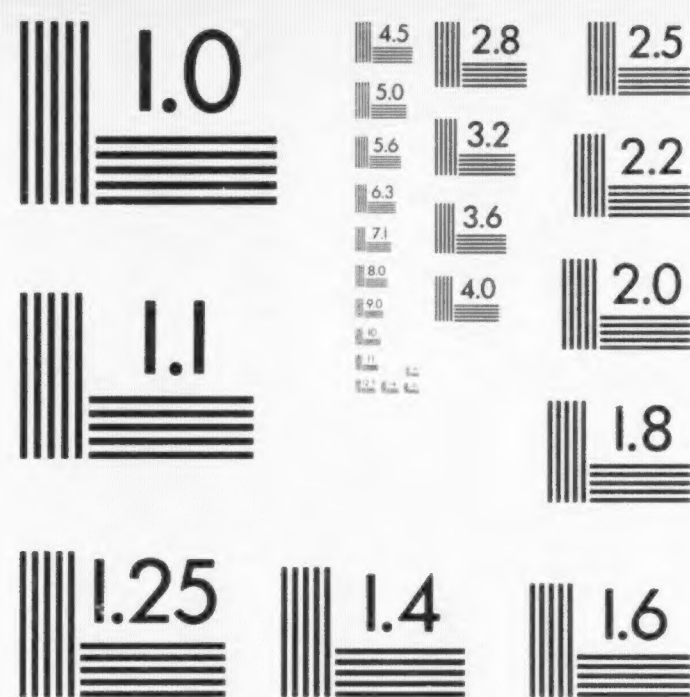
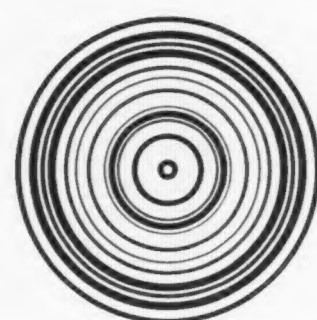
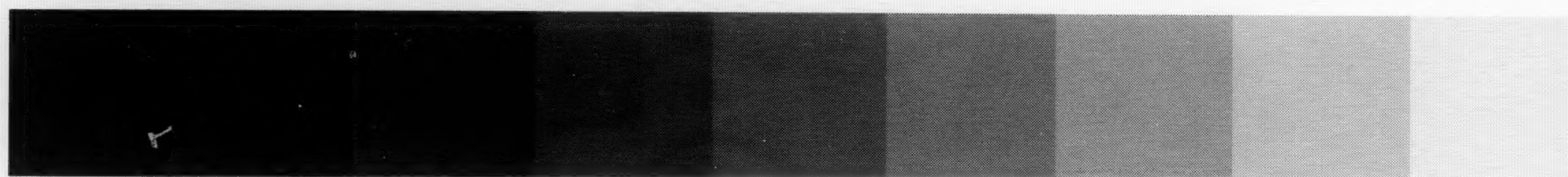
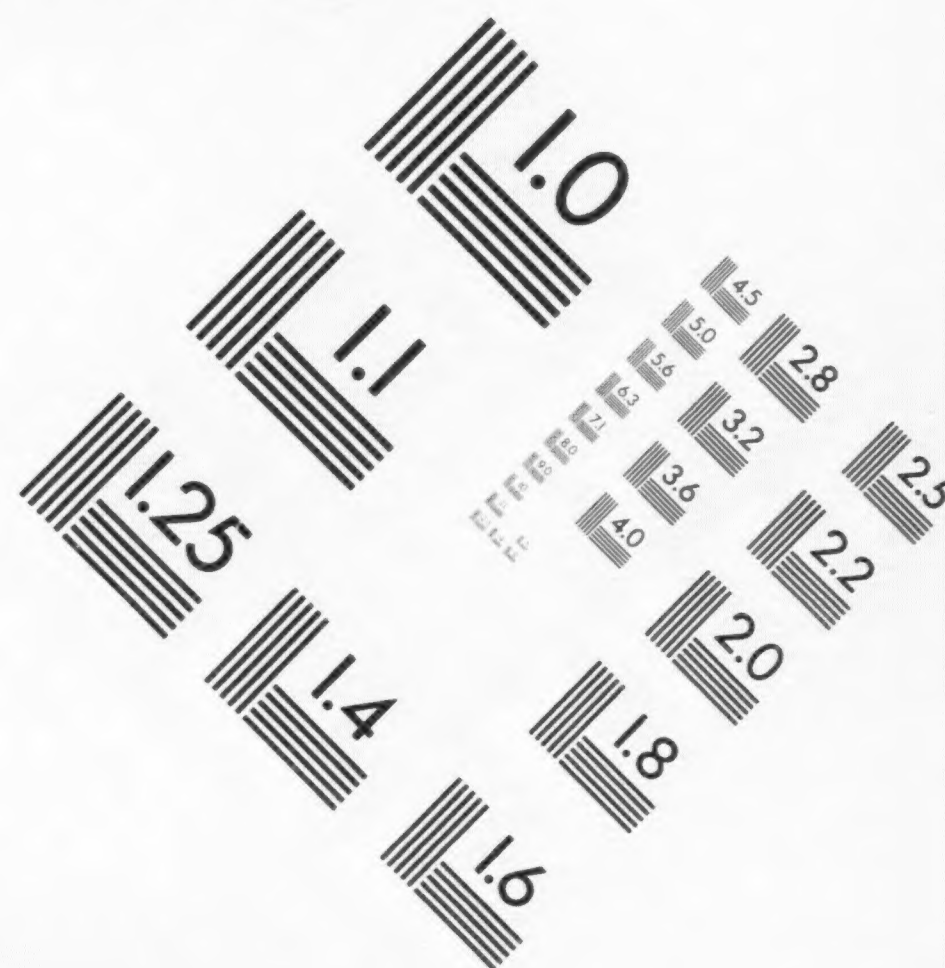
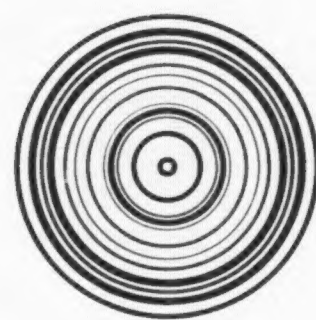
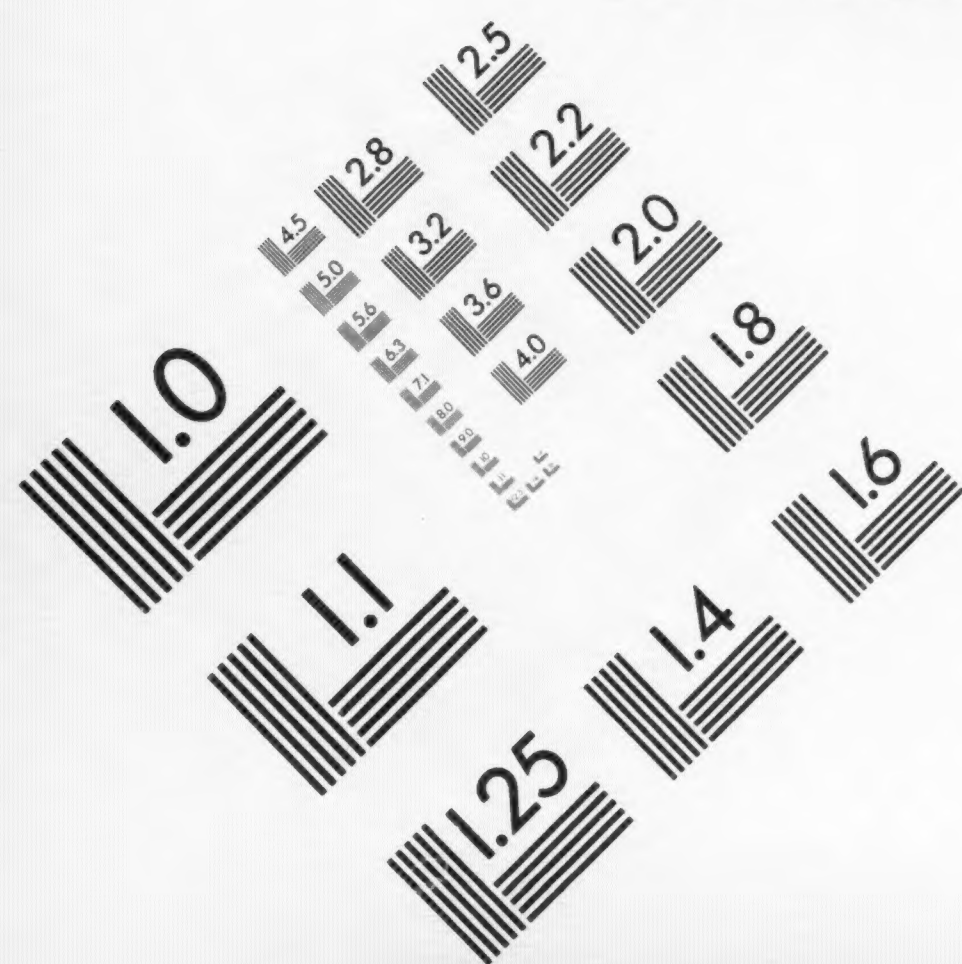

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.

It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.

Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

A-2289 CAT 800 7403 Rev. 2/00 @ Eastman Kodak Company, 2000 Printed in U.S.A.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1950

Microfilmed 2004
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH
DRAMA

PRESERVATION
PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-20004-1877.3

Ter, Ya'akov.

**Di Idische neshome, oder,
Beril Kokhlefel :ba
muzikalishe drama in 4
akten**

Varsha, [1910].

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2004- 1877. 3

Ter, Ya'akov, 1861-1935

Di Idishe neshome, oder, Beril Kokhlefel :ba muzikalishe drama in 4 akten /
fun Y. Ter ; bearbayt fun B. Tomatshvski.

Varsha : Melodie, 670 [1910].

56 p.

1. Yiddish drama.--lcsh

I. Tomatshevski, B. II. Poland-Warsaw

ID: NXYH02-B1882

CC: 9114

DCF: [HBR]

CALL #: /106126

Reduction ratio

2 10.0

פערלאג מעלאדיע

די

אידישע נשמה

אָדער

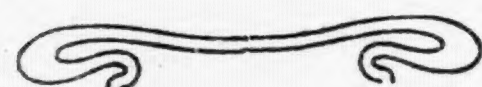
פעריל קאבלעפעל.

א מוזיקאלישע דראמא אין 4 אקטען

פֿון י. טער.

=====

בעארבעיט פֿון ב. מאַמאָטשעווסקי.

ווארשא, תר"ע.

דרוק הצפירה פיינסקא 40.

פערזאנען:

שמואל גאלדעם	א חסיד.
גאלדע	זיין ווייב
פייגעלע	זייער מאכטער
אברהם פרידמאן	פייגעלעס נעניעכטער
שמעריל	א שרדן.
בעריל קאלעפעל	א למדן.
גרעפין ראטאצי	
באראן לארעניץ	
באראן דע-לא-מאר	
גראף זארעמבא	
פירסט מוראנאוויטש	עסטרייכישער אפיציר.
שפודמאן	רעפארטער פון צייטונגן
לינגערמאן	קאמערמערדען פון פרימאדאנע
יאזעפינא	א וואכמאן
יאסעלע בורדיאק	א גראבער יונג, איין אלמן.
רב	

ארט דער האנדלונג

I און IV אקט אין גאליציע II און III אין וויען

ערשמער אקט.

א רייכער זאל ביי גרעפין ראטאצי. כאר זינגט. מען הערט פליג-
לען זינגען.

אלע. ווער איז דארט?
גרעפין. זעהט ווער דארט זינגט!
איינער. אה גרעפין! דאס זענען יודען, זיי ווילען דא אריין.
בערגרעפין דיר, צו דער רייזע בערגלייטען דיר נאכץ פליג.
כאר. פארט מיט זיי, מיט די פערפלונכטע זשידעס. א געמינג-
הייט פון זיי איז דאס.
כאר. הערט א געמינגהייט, הערט!
לארעניץ. אה, שווינגט אלע, רעדט קיין ווארט, די יודען
לאזט אריין זאפארט, ווילקאמען זענען אלע אצינד. די גרע-
פין מאכט קיין אונטערשייד צווישען קריסט און יוד.
לארעניץ. שרעקט אייך גוט, זיי!
זי וועט שוין זעהן.
איז אייך זאל דא קיין שלעכטס נישט געשהען.
האלטעט, וועקט גוט אויף דער גרעפין'ס צארן.
צו פערדארבען זענט איהר שוין דא געווארען.
ווארפט אוועק שנעלער דעם האס צווישען אייך,
שלעכט אלע פריעדען גלייך.
פייגעלע. שטענעם דאנק דאפיר געבען אלע מיר,
איינער הערט איז גוט מיט אונז, פיהלט דאס מיט,
ווען אויך אלע קריסטען היער
וואלטען געדענקט אזוי ווי איהר,
פריעדען געהאט נאר וואלטען מיר,
פריעדען, פריעדען, אך ווי גוט,
פריעדען צווישען קריסט און יוד,
פריעדען, פריעדען, קיין האס נישט מעהר,
פריעדען, פריעדען ביים קנעכט און הערר.
פריעדען איז בעסער ווי מיליאנען,
פריעדען ביי די נאציאנען.
פריעדען איז גוט צווישען קריסט און יוד.
פריעדען, גור פריעדען, פריעדען גור.
פייגעלע. (מיט א ספר תורה) געלעס גרעפין, איהר פערלאזט

אונז אצינד, און מיט איינער אוועקפאהרען לאזט איהר אונז
ארימק אהן שטיצע און אהן הילף.
לארענץ. דאס איז די בעגאבמק יודישע זינגערין, פון וועל-
כער איהר האט מיר ערצעהלט, גרעפליך? זי איז וואונ-
דערליך שטון!

אלע. א שטונדע יודין!

לארענץ. נון, פארוואס פאהרסטו מיט מיט דער גרעפליך?
וואס וועט פון דיר ווערען דא, אין דעם קלוינעם פערוואר-
פענגעם שטעטל, ביי דינע פאנאטלישע עלטערן? פאהר-
מיט, און דו וועסט ווערען א קינסטלערין.

פייגעלע. איך בין א יודישע מאכטער, מיין הערר! אונזער
תורה לערנט אונז די עלטערן צו געהערען, און די תורה
איז ביי אונז יודען זעהר הייליג, דאס איז דאס הייליגסטע,
וואס איז ביי אונז איבערגעבליבען פון דעם 2000-יעהריגען
גלות.

גרעפליך. דו ביזט א יודישע נשמה! און ווען דו וועסט אמאל
גרויס און בערהסט זיין, בלייב א טרייע מאכטער צו די
נע עלטערן און א יודישע נשמה צו דיין פאלק. זינג אונז,
פייגעלע, אונז פון דינע יודישע מעלאדיען! איך וויל זיין
הערען פאר מיין אבריווען, און איהר, מינע פריינד, וועט
געניסען א געטליכען גענוס.

פייגעלע. איך וועל איך זינגען א יודיש לייערעל: „דאס
תורה'לע“.

אלע. בראווא!

פייגעלע (זינגט). א תורה'לע האט געגעבען גאט

פאר זיין פאלק יודען.

גאלייבט איז גאט!

פייגעלע. און מיט איהר זענען מיר שטאלק, צופרייע-
רען.

(ביים).

פייגעלע. זאגט, ווער קאן איהר גרויסקייט

דען אמאל בעשריבען.

(ביים).

און ביז לעצט

אונז געשעצט

וועט זי פערבלייבען.

לאמיר אלע גלייך געבען

צו גאט א שבת,

ווייל די תורה

איז די בעסטע סחורה.

דאס האט געשענקט אונז גאט דער פורא.

פיעל זכיה איז די תורה,

יא, תורה איז די בעסטע סחורה.

2.

אלע מאל האט ישראל פיעל געליטען.

פאר זיין גאט.

שפאט און שאנד

פון יעדען לאנד,

פון אנטויסעמיטען.

(ביים).

יעדען טאג נייע פלאג,

שרעק און מורא.

(ביים).

און דערביי

געבליבען טריי

זיין גאט, זיין תורה.

געלויבט איז גאט.

לאמיר אלע גלייך

אפגעבען צו גאט א שבת,

ווייל די תורה ... א. נ. ו.

אלע. בראווא! בראווא!

לארענץ. א שאנדע! א שאנדע! אזא טאלענט ואל פערלא-

רען געהן.

גרעפליך. מאלאנט קאן מען נישט צוריק האלטען, ווי מען

קאן נישט צוריק האלטען די חוואליעס פון דעם מעער.

הייער, ליעבעס קינד, געהט פון מיר דאס קלוינע געשאנק

(געלד) און דא האסטו מיין אדרעס פון פארזי, ווען דו וועסט

קאנען אויסווינקען ביי דינע עלטערן, ווי וועלען דיר ער-

לויבען שטודירען און קאנסערוואטאריעס, אזוי וועלסטו קו-

מען צו מיר, און איך וועל דיר העלפען מיט ראטה און

טהאט. איך וועל אזוי ווי א מוטער פאר איהר אייגען קינד

פאר דיר זארגען.

פייגעלע. איהר זינט א גוטער מלאך פונ'ם הימעל געשיקט

אונז צו טרוסטען. דא ביי אונזער הייליגסטע, ביי דער

ספר תורה, שווער איך, אז ביז און מיין קבר וועל איך איך

מיט פערגעסען און תמיד גאט בעטען פאר איך.

פערזאנען:

שמואל גאלדעם	א חסיד.
גאלדע	זיין ווייב
פיינעלע	זייער מאכטער
אברהם פרידמאן	פארגעלעס נעלעכטער
שמערייל	א שרדן.
בעריל קאכלעפעל	א למדן.
גרעפין ראטאצי	
באראן לארענץ	
באראן דע-לא-מאר	
גראף זארעמבא	
פירסט מוראנאוויטש	עסטרייכישער אפיציער.
שפורמאן	רעפארטער פון צייטונגן
לינגערמאן	קאמערסערדען פון פרימאדאנע
יאזעפינא	א וואכמאן
יאסעלע בורדיאק	א גראבער יונג, איין אלמן.
רב	

ארט דער האנדלונג

I און IV אקט אין גאליציע II און III אין וויען

ערשמער אקט.

א רייכער זאל ביי גרעפין ראטאצי. כאר יונגס. מען הערט פליג-
לען יונגען.

אלע. ווער איז דארט?
גרעפין. וועט ווער דארט יונגס!
א יונגער. אה גרעפין! דאס זענען יודען, ווי ווילען דא אריין,
בערגרעסען דורך, צו דער רייזע בערגלויטען דורך גאנץ פליג.
כאר. פארט מיט ווי, מיט די פערפלויכטע זיידעס. א געמינג-
הייט פון ווי איז דאס.
כאר. הערט א געמינגהייט, הערט!
לארענץ. אה, שווינגט אלע, הערט קיין ווארט, די יודען
לאזט אריין וואפארט, ווילקאטען זענען אלע אצינד. די גרע-
פין מאכט קיין אונטערשייד צווישען קריסט און יוד.
לארענץ. שרעקט איך נישט, גיין,
זי וועט שוין זעהן,
אז איך זאל דא קיין שלעכטם נישט געשעהן.
האלטעט, וועקט נישט אויף דער גרעפין'ס צארן,
צו פערדארבען זענט איהר שוין דא געווארען.
ווארפט אוועק שנעלער דעם האס צווישען איך,
שליעסט אלע פריעדען גלייך.
פליגלע. זענעם דאנק דאפאר געבען אלע מיר,
איינער הערט איז גוט מיט אונז, פיהלט דאס מיט,
ווען אויך אלע קריסטען היער
וואלטען געדענקט אזוי ווי איהר,
פריעדען געהאט נאר וואלטען מיר,
פריעדען, פריעדען, אך ווי גוט,
פריעדען צווישען קריסט און יוד,
פריעדען, פריעדען, קיין האס נישט מעהר,
פריעדען, פריעדען ביים קנעכט און הער.
פריעדען איז בעסער ווי מיליאנען,
פריעדען ביי די נאציאנען.
פריעדען איז גוט צווישען קריסט און יוד.
פריעדען, נור פריעדען, פריעדען נור.
פליגלע. (מיט א ספר הורה) ערלע גרעפין, איהר פערלאזט

אונז אצינד, און מיט אינער אוועקפֿאהרען לאזט איהר אונז
ארימק אהן שמוצט און אהן הילף.
לארענץ. דאס איז די בעגאבטע יודישע זינגערין, פֿון וועל-
כער איהר האט מיר גרענהלט, גרעפֿין? זי איז וואונ-
דערליך שטען!

אלע. א שטענע יודין!
לארענץ. נון, פֿארוואס פֿאהרסטו נישט מיט דער גרעפֿין?
וואס וועט פֿון דיר ווערען דא, איז דעם קלינגעם פֿערוואר-
פֿענעם שטעטל, ביי דינע פֿאנאטלישע עלטערן? פֿאהר
מיט, און דו וועסט ווערען א קונסטלערין.

פֿינגעלע. איך בין א יודישע מאכטער, מיין הערר! אונזער
תורה לערנט אונז די עלטערן צו געהערבטען, און די תורה
איז ביי אונז יודען זעהר הייליג, דאס איז דאס הייליגסטע,
וואס איז ביי אונז איבערגעבליבען פֿון דעם 2000-יגערניגען
גלות.

גרעפֿין. דו ביזט א יודישע נשמה! און ווען דו וועסט אמאל
גרויס און בערוהמט זיין, בלייב א טרעטע מאכטער צו די
נע עלטערן און א יודישע נשמה צו דיין פֿאלק. זינג אונז,
פֿינגעלע, אוינגע פֿון דינע יודישע מעלאדיען! איך וויל זיי
הערען פֿאר מיין אבריווען, און איהר, מינע פֿריינד, וועט
געניסען א געטליכען גענוס.

פֿינגעלע. איך וועל איך זינגען א יודיש ליידעל: „דאס
תורה'לע“.

אלע. בראווא!

פֿינגעלע (זינגט). א תורה'לע האט געגעבען גאט
פֿאר זיין פֿאלק יודען.

כאר. געלויבט איז גאט!

פֿינגעלע. און מיט איהר זענען מיר שטאלץ, צופרייע-
דען.

כאר. (ביים).

פֿינגעלע. זאגט, ווער קאן איהר גרויסקייט
דען אמאל בעשריבען.

כאר. (ביים).

פֿינגעלע. און ביז לעצט

אונז געשעצט

וועט זי פֿערבליבען.

לאמיר אלע גלייך געבען

צו גאט א שבת,

ווייל די תורה

איז די בעסטע סחורה.

דאס האט געשענקט אונז גאט דער בורא.

פֿיעל זכיה איז די תורה,

יא, תורה איז די בעסטע סחורה.

2.

אלע מאל האט ישראל פֿיעל געליטען.

פֿאר זיין גאט.

שפאט און שאנד

פֿון יעדען לאנד,

פֿון אנטויסעמיטען.

(ביים).

יעדען מאג נייע פלאג,

שרעק און מורא.

(ביים).

און דערביי

געבליבען טרין

זיין גאט, זיין תורה.

געלויבט איז גאט.

לאמיר אלע גלייך

אבגעבען צו גאט א שבת,

ווייל די תורה ... א. ו. ו.

אלע. בראווא! בראווא!

לארענץ. א שאנדע! א שאנדע! אזא טאלענט ואל פֿערלא-
רען געהן.

גרעפֿין. טאלאנט קאן מען נישט צוריק האלטען, ווי מען

קאן נישט צוריק האלטען די חוואליעס פֿון דעם מער.

הייער, לעבעס קינד, געהט פֿון מיר דאס קלינגע נעשאנק

(געלד) און דא האסטו מיין אדרעס פֿון פארני, ווען דו וועסט

קאנען אויסווינקען ביי דינע עלטערן, זיי ואלען דיר ער-

לויבען שטודירען און קאנסערוואטאריום, אזוי זאלסטו קו-

מען צו מיר, און איך וועל דיר העלפען מיט ראטה און

טהאט. איך וועל אזוי ווי א מוטער פֿאר איהר אייגען קינד

פֿאר דיר זארגען.

פֿינגעלע. איהר זינט א גוטער מלאך פֿונ'ם הימעל געשוקט

אונז צו טרויסטען. דא ביי אונזער הייליגסטע, ביי דער

ספר תורה, שווער איך, אז ביז איז מיין קבר וועל איך אייך

מיט פֿערגעסען און תמיד גאט בעסטען פֿאר איך.

גרע פֿיין. (קושט זי) און איך שווער עס דיר, מיין קינד, אז
אלעס, וואס איך וועל נאך אימ'שטאנד זיין צו טהון פֿאר
דיינעמוועגען, טהו איך עס גערן מיט ליב און זעלע.
אדיע, אדיע, בלייבט אלע געזונד. איך וועל נאך בעטען
פֿאר אייך.

פֿאָר. זאָנט אונזער גרעפֿין: אדיע,
גלוקליכע רייזע, גלוקליכע רייזע דיר
ווינשען מיר.
לעבע וואָהל, לעבע וואָהל,
אדיע, אָ אָ אדיע.

פֿיין געלע. גרעפֿין, מיר זאָגען אייך יעצט אדיע,
שוידען זיך פֿון אייך,
א, ווי טהוט אונז וועהן!
אלע יודעלעך שיקען דורך מיר
זייער ברעכע צו דער רייזע דיר
און ווינשען אלע
פֿיעל געזונד און גלוק
און לאנגע יאהר. (ביים די לעצטע 2 פֿערווען).
פֿאלט אלע אויף די קניעהן
און קושט דעם שמויב.

פֿאָר. פֿיין געלע. יא, מיט רעכט האָט זי פֿעררענט דעם לויב.
פֿאָר. צייגט אלע טרייהייט
און ערגעבענהייט.

פֿיין געלע. זי האָט דאָס פֿעררענט
מיט עהרליכקייט.
פֿאָר. שטעלט אייך אויס
אין דער רייהע שטעלט אייך אויס.

פֿיין געלע. אָך ווי שטארק עס קלאפט
אין איהר דאָס הערץ.
זאָ פֿיעל טרייע זעהן
האָט זי נישט גערענקט
דאָס פֿערשאפט איהר
זאָ פֿיעל שמערץ.

פֿאָר. אלעס פֿרעהט זי דאָ
און אלעס קרענקט. אָך (ביי: גערענקט)
לעבע יאהל, אדיע!
לעבע וואָהל, אדיע, אדיע,
לעבע וואָהל, אדיע, אדיע!

פֿאָר.

פֿיין געלע.

פֿאָר.

פֿאָר. אדיע, (4 ביים) נאָט זאל דיר נור בעגליקען!
פֿיין געלע. אדיע, אדיע!
פֿיין געלע. אָ אָ אדיע!

פערוואנדלונג:

שטערל, בערל (פֿון פֿערשועדענע זיטען).

בערל. טפֿו זאלסטו ווערען, דאָס ביזטו, שמערל?
שטערל. טפֿו זאלסטו ווערען, בערל, וואָס לויפֿסטו ווי אַ
משוגענער? האָסט דאָך מיר שיער מיין נאָ צוקאליעט'שעט,
שלוס עליכס!

בערל. עליכס שלום, וואוהיין לויפֿסט אַ יוד?
שטערל. אדרבא! דאָס וויל איך וויסען פֿון דיר, וואוהיין
זשע לויפֿסט אַ יוד?

בערל. אז דו וועסט מיר זאָגען.
שטערל. איך וועל דיר זאָגען.
בערל. איך לויף צו ר' שמואל גאלדעס.
שטערל. איך לויף צו גאלדע ר' שמואל'ס.

בערל. וואָס פֿאר אַ געשעפטען האָסטו מיט גאלדע שמואל'ס?
שטערל. וואָס פֿאר אַ געשעפטען האָסטו מיט ר' שמואל
גאלדעס?

בערל. אז דו וועסט מיר זאָגען, וואָס פֿאר אַ געשעפטען דו
האָסט מיט גאלדע ר' שמואל'ס, וועל איך דיר זאָגען, וואָס
איך האָב מיט ר' שמואל גאלדעס.

שטערל. ביזטו דאָך אנ'עקשן!
בערל. דאָס דארפֿסטו מיר נישט זאָגען, וויל איך ווייסן עס
אָהן דיר. אָבער מינע געשעפטען ווייסט קיינער נישט און
דו אויך נישט. און וועסט עס טאקע נישט וויסען, און קאָנסט
עס נישט וויסען.

שטערל. דערפֿאר רופֿט דיר דאָס גאנצע שטערמל
„בערגלע קאָבלעפֿעל“, וויל דו שטעקסט דין גאָ אין אלע
מעפֿ, מענסט זיך שעמען, בנאָמנות.

בערל. שעה איך מיר טאקע, דיר אויף להבעים, זיך אריינ-
מישען אין דעם שווייזען פֿינגעלע מיט באָרדיאקען
און טהו מיר עפעס!

שטערל. וואָס זשע? ס'קרענקט דיר, טאָמער וועל איך פֿער-
דיענען אַ פֿאר רובל שרעכט?

בעריל. וואס זשע? צוליעב דינע פאר רובל שרענות ואל
 מען אונגליקליך מאכען א יודישע נשמה? נעהמען א מי-
 ער, שטען קלויז פויגלעך, אזא זיס קאנארקעל און פער-
 שליווערן מיט אזא חיה בזויה, מיט אזא "דבר אחר", מיט
 אזא בארדין יונג?

שמערייל. זעה נאר, זעה, ווי ער נעהמט זיך אן גאט'ס
 קרושיוודע, א פויגלעך, א קאנארקעל, א יודישע נשמה?
 וויססטו, אז די יודישע נשמה ליעגט איבער גאנצע מעג
 ביי דער פריצה און קוקט אריין אין "מריפה פסול", און
 עסט אפער נאך קעלבאס מיט קאפוסטע. שטענען ואלסטו
 זיך! און ווי האט מען דאס געהערט, אז א יודישע מאכ-
 טער זאל קוויטשען און זינגען פאר פריצים און פאר אפ-
 ציערען? און וויססט נאך עפעס? מ'האט זי יאקב! געזעהן
 ארוםשלעפען זיך אין וועלדעל מיט א סמודענט.

בעריל. אוי, אוי, אוי, רחמנא לצלן! ווער?
 שמערייל. פויגלעך?

בעריל. ווי? די יודישע נשמה?

שמערייל. יא, יא, די יודישע נשמה!

בעריל. דאס דארף מען דערזעהלען דעם נבאי פון דער
 שול, דעם רבי'ן פון דער קהילה, דעם שמש פון שטערטיל,
 דעם חזן, דעם בעדער, דעם קצב, אלע ווייבער, אוי, אוי,
 צוליעב עולם הבא? (זינגט)

שמערייל. עס הארץ! ווי ער מישט אלעס צונויף, דעם רבי,
 דעם בעדער, מיט די ווייבער. ווי קומען עפעס ווייבער
 צום רב?

בעריל. קומען נישט די ווייבער צום רב? קומט דער רב צו
 די ווייבער! גלויב מיר, אלץ איין שווארץ-יאהר. זעהסטו,
 מיר וועלען האבען א גרויסע מצוה, אז מיר וועלען דאס
 מפורסם מאכען, א קלויזנקייט, עולם הבא וועלען מיר
 זיך קויפען.

שמערייל. עולם הבא? סטימט? וואס טהוט נישט א יוד
 צוליעב עולם הבא?

בעריל. מען לויפט און מען יאגט זיך,
 מען שטופט און מען שלאגט זיך,

פאר עולם הבא טהוט מען יעדע זאך.

שמערייל. מען צאהלט אפ מוזקן
 אבי צו בעקומען

א שטיקעל עולם הבא פאר א שטיקעל שטח.

בעריל. מע פאהרמ צו רבנים,

מעהעלפט אויס קבצנים,

מע פאסט פיעל הענינים,

מע ווערט גאר נישט מיער,

שמערייל. מע שטענקט פיעל גרעות,

מע נוצט אויס זכות-אבות,

פאר עולם הבא וואס טהוט נישט א יוד?

אוי וועה, גאטעניו, טאטעניו אוי!

אוי, נאר עולם-הבא,

וואס טהוט נישט א יוד פאר עולם הבא?

אוי, פאר עולם הבא צאהלט ער

דעם רבי'ן, דעם שמש, דעם נבאי,

אוי, פאר עולם הבא פערקויפט ער

דעם טאטען, זיידען, דער באבע,

זאגט אדרבא,

וואס טהוט נישט א יוד

פאר עולם הבא.

2.

בעריל. שרה די נגידות

פראוועט שלוש סעודות,

פאר עולם הבא טהוט זי אלסדינג.

שמערייל. זעלדע די אלמנה

און איין א ווינקעלע מיט א שטענעם יונג.

בעריל. דער רב ר' יצחק אבא

טהוט פאר עולם הבא

דער רביצין א קינד און קוועטשט אין דער שטיל.

שמערייל. דער חזן ר' מאנ:

מיט זיין שרייען "לא לנו"

ארבייט אן מעשים אין דער ווייבערשער שול.

ביידע. אוי נאר עולם הבא... א. ז. ו.

3.

בעריל. זרח דער בעדער, דאס וויססט א יעדער,

קוקט בגנבה צו די ווייבער אריין.

שמערייל. דער חסיד פון דעם קלויז

קוקט דורך דעם פֿענסטער ארויס,

ווען ער דערוועהט א שטענע שיקסע דורכגעהן.

בעריל. דער שניידער זיידעל

נעהמט די מאס פון א מיידעל,

ג'ט ער איהר אין איין וועגס א גלעם.
 ש'מ ער ל. דער צדיק ר' ישראל
 האט חתונה אלע מאל
 און באלד רוקט ער דעם ווייבעל אריין א גט.
 ב'י ד'ע. אוי, נאך עולם הבא א. ז. וו. (ביידע אב).

אברהם.

אברהם. (ווינט). זי איז נישטא, וואו קאן זי זיין?
 דויערן פלאץ האט זי פאר מיר בעשמוסט.
 יא, דאס איז זי.

דאס איז זי,

גליקליכער אויגענבליק,

מיר זעהן אונז וויעדער,

זעהן אונז וויעדער צוריק.

פ'י ג'עלע. (הויטער די קוליסען). אך מיט דיר אינאיינעם,
 מיט דיר צו זיין,

דאן דארף איך נישט קיינעם.

דו ביזט די גאנצע וועלט מיין,

אך, מיט דיר אינאיינעם, מיט דיר צו זיין.

אברהם. דארף איך נישט קיינעם,

דו ביזט די גאנצע וועלט מיין,

יא, דו ביזט מיין (2 ביס) און איך בין דו, יא דו,

דו ביזט די גאנצע וועלט מיין, יא, מיין.

פ'י ג'עלע. (פראיא). אוי, ווי מיין הערץ קלאפט מיר פאר
 שרעק, פלייכט וועט אונז יעמאנד זעהן, מיניע עלטערען
 וועלען די שאנדע נישט איבערלעבען.

אברהם. שרעק דיר נישט, שטען פלייגעלע מיניס! אונז וועט

קיינער נישט זעהן, נור די שטערען און הימלעל. אונזערע

סודות וועלען הערען די שטילע פלייכער און די גרונע בלע-

בער. דו וויינסט? האט עפעס שרעקליכעס פאסירט?

פ'י ג'עלע. איך וויין פאר פריידע, ווייל איך זעה דיר און

קאן דיר צו מיין הערען צוריקען און דיר איבערגעבען

מיניע געפיהלען, דיר קוק איך אין די אויגען און דיר זאג

איך אהן ווערער, וואס מיין גשמה פיהלעט און דענקט

פון דיר.

אברהם. א, מיניעלע, איך וואלט געקאנט אזוי עוויג געבען

דיר זיין און ברענגען, ברענגען ביז איך וואלט איך דיר איך

אש פערוואנדעלט געווארען דורך לעבען צו דיר, ליינדער

אבער מווען מיר זיך שוידען!

פ'י ג'עלע. שוידען?

אברהם. סארגען פרייה פערלאז און דאס שטערמיל אויף

אימער. איך האב געהאלטען א ברייטע פון מיניעס אנאג-

קעל, ער איז זעהר רייך און האט נישט קיין קינדער. ער

שרייבט מיר, איך זאל קומען צו איהם, ער וועט פאר מיין

צוקונפט זארגען.

פ'י ג'עלע. און מיר האט היינט די גרעסטן ראצאט: געלד

געגעבען און האט מיר פערשפראכען, אז ווען איך וועל

מיר צו איהר ווענדען, וועט זי פאר מיין צוקונפט זארגען!

אבער ווי דארף איך דערפון גאר דענקען? איך, א טאג-

טער פון פאנאמישע עלטערן, איך בין א בלוס, וואס דארף

פערוועלסט ווערען פאר דער צייט.

אברהם. מייערעס הערץ! איך פאהר אוועק, אבער מיין הערץ

בלייבט דא. איך פאהר שטודירען מוזיק און קאנסערווא-

טאריס, אבער מיניע געדאנקען בלייבען דא, און ווען די

גליקליכע שעה וועט קומען און איך וועל מיין ציעל ער-

רניכען, דאן וועל איך מיט די פלייגעל פונ'ם ווינד אהער

לויפן, מיין בלימעלע, וואס איך האב געשיצט אין דערפון

געדענקט די גאנצע צייט, וואס דער שיקזאל האט מיר פער-

ווארפען פון איהר.

פ'י ג'עלע. דארט וועסטו בעגעגענען אנדערע פלייגעלעך,

שענערע בלומען, פלייגעלעך מיט גאלדענע שטייגעלעך,

בלימען און שטערע גערמנער, היינט וואס-זשע וועט זיך

ביי דיר אנהען אנארים פלייגעלעך, וואס וואלגערט זיך אין

א צובראכענע נעסט, פערנעסען, וועסטו, פערנעסען.

אברהם. איך וועל דיר פערנעסען? נו, דאן זאל מיר גאט

פערנעסען, ווען איך וועל אויפהערען פון דיר צו דענקען.

זאל גאט מיין געדאנק פון מיר אוועקנעהמען, ווען ריכטום

וועט מיניע אויגען פערבלענדען, זאל איך בלייבען א בעם-

לער מיין לעבען לאנג.

פ'י ג'עלע. איך גלויב דיר, אברהם, איך פיהל דו הערץ,

און איז דיינע אויגען זעה איך דעם אמת, איך שווער דיר,

געלעבעטער, צו בלייבען דיר טריי און עהרליך, און וואר-

טען און ווארעם, בענקען און בענקען, וואסען יאהרען, ביז

דער לעבער גאט וועט דיר ברענגען צו מיר און וועט

אונז פעראוינגען אויף אימער און עוויג.

ער . שווער מיר צו .
 ז . איך שווער דיר צו (ביים).
 ע . ז . עוויג טרע, עוויג טרע זיין .
 ע . שווער, שווער, אונטער דעם הימל,
 ז . איך דער דונקלער נאכט .
 איך שווער דיר אונטער דעם הימל,
 איך דער דונקלער נאכט .
 איך שווער, לעבער, איך שווער דיר פריי,
 דאס עוויג בלייב איך דיר טרע,
 ווען איך פריינדען, ווען איך ליידען,
 קיין זאך וועט אונז נישט שווערן .
 ווען דו וועסט גאנץ ווייט זיין פון מיר,
 וועט מיין זעלע זיין מיט דיר,
 מיך וועט נישט שרעקען הונגער, נויט, —
 דיין ביין איך ביין אין דעם טויט .
 ע . ז . דער הימל אליין
 זאל אונזער צייגע זיין,
 אז טרע בלייבען מיר זיך,
 יא, טרע ביין צום טויט .
 און ווען איינער פון אונז
 וועט נור ברעכען דעם הייליגען שווארץ,
 אה, דאן שטראפען זאל איהם,
 יא, שטראפען דער ראכענדער גאס,
 שטראפען מיט דעם טויט
 זאל דער ראכענדער גאס .
 אונזער גאס אלהים, ער איז
 איין אל נקמות .
 ז . אין זיין תורה איז אנגעשריבען,
 ע . פאר צוויי הערצער, וועלכע זיך לעבען .
 ע . ז . דיעזע הייליגע ווערטער זאגט,
 הנאהבים והנעימים בחייהם
 ובמותם לא נפרדו .
 ז . הנאהבים והנעימים
 ע . בחייהם
 ז . ובמותם
 ע . ז . ובמותם לא נפרדו .
 (בזידע אב) .

פערזאנלעכע:

(א צומער ביי ר' שמואל'ן).
 שמואל, גאלדע .

שמואל . איז וועה, גאלדע, איך וועל מאכען א סוף פון מיין
 לעבען, איך וועל די בושה נישט אויסהאלטען, אונזער קינד,
 אונזער טאכטער, ווי קומט זי צו דער גראפֿיניע? וואס פאר
 א שייכות האט זי צו דער גראפֿיניע? זי האט זי פֿער-
 כשוּפֿ'ט, זי וועט זיך נאך אַבֿשמד'ן רחמנא ליצלו!
 גאלדע . אוי, וואס האבען דינע ליפען אויסגעקערט? שמואל!
 וואס האסטו אצינד געזאגט?
 שמואל . איך האב געזאגט דאס, וואס דעם טאטענס הערץ
 פֿיהלט, גאלדע! דו מענסט יא וועלען, נישט וועלען, זי מעג
 יא צופרידען זיין, אדער נישט צופרידען זיין — אי
 וועל זי נאך היינט פֿערשלינגען, חתונה מאכען פֿאר א
 בעקער, א שוסטער, א שניצער, פֿאר א בעדער-יונג אפילו,
 אבי נאך חתונה מאכען. יאסעל בורדיאק וועט זי געהען,
 א רוח, א שר, אבי א מאן, זי מוז חתונה האבען .
 גאלדע . יאסעל בורדיאק, דעם גראפען אלטען חסיד ווילסטו
 זי אוועקגעבען? דאן געהט בעסער א שטריק, מהו איהר
 אן אויפֿן האלד, ווארף זי אריין אין ברוגען און שטעה
 דארט, טאטע, און ווארט און קוק מיט דינע אייגענע אוי-
 גען, ווי דיין קינד ווערט דערטרונקען .
 שמואל . גאלדע, איך הייס אזוי און וויל אזוי .
 גאלדע . דו הייסט און דו ווילסט? און איך האב גארנישט
 צו זאגען? אמת, ביזט דער טאטע, אבער א רעכט איבער
 איהר קינד האט נור די מאמע, נור די מאמע .
 שמואל . די גאנצע שטאדט ווייסט, אז זי געהט צו דער גרא-
 פֿיניע, זי עסט דארט, זי טרינקט דארט, זי קוויטשעט דארט,
 זי קוקט אין טריף פסול, די גאנצע שטאדט ווייסט, אז זי
 שלעפט זיך ארום עפעס מיט אניאפיקורס, עפעס א בלי-
 זער, עס וועט בלייבען ווי איך זאג: יאסעל בורדיאק וועט
 זיין איהר מאן. איך האב שוין גערעדט מיט ר' בעריל קאס-
 לעפעל, און ער איז אוועקגעלאפען צו יאסעלען און היינט
 וועט דער שידוך געשלאסען ווערען .
 גאלדע . אויף היינט האסטו געשטעלט דעם מלאך-המות,
 וואס קומט מיין פֿייגעלע דערהרגעגען, דאן וויל איך אז דו

ואלסט וויסען, אז דער מלאך-המות וועט נישט דערהרגענען
בלויז דיין קינד אליין, נאר אויך דער מאמע פון דעם
קינד.

שמואל. אוי, אוי, גאלדע! דו פיהרסט מיך ארויס פון די
בלים, גאלדע, דו ביזט ...

בעריל (פערסאפעט).

הא הא הא, מאקן ר' בעריל.

עריל. ר' שמואל, גאלדע, די מעשה איז אזוי געשעהן, איך
בין געלאפען, בין איך, און האב איהם געפונען, האב איך,
אין גערעדט און געשמועסט, וואס זאל איך זאגן.
שטארק געהארגעוועט, נאר דאנקען השם יתברך, מול-טוב!
(זינגט) מול-טוב!

גאלדע. מול-טוב זינגט איהר? ניין ר' בעריל! נישט קיין
מול-טוב דארפט איהר זינגען, נאר „צדקה תציל
ממות". א לעבעדיגע בעגראפט מען זי מיר, צדקה תציל
ממות (אב ווייניגער).

בעריל. סטייטש, ר' שמואל, וואס הייסט דאס? ר' יאסעל
האט מיר שוין געגעבן א פופציגער איהר זאלט אנטלויבען
און צוגרונטען, און איך האב שוין צוזאמענגערופען א האלב
שטערטל קרובים פון ר' יאסעל: יעקב פאמפיק, מענדיל
בארשטש, חיים פינג מיט די הויזען, פלישקע דעם קרומען
ברוך דעם הויקער, דעם קעז, דעם בעדער און נאך און
נאך. סטייטש, וואס, וואס הייסט דאס, איינער ווייב וויינט
נאך?

שמואל. עט שטותים! גארניט, גארניט. לויפט אריבער און
ווייז-קעלער און הייסט אריבערשיקען וויין, רוימען און
ווייטען, דער שענקער זאל אריינשיקען וויין, בראנפא-
2, 3, 4, און די חתונה וועט זיין אפגעשפיעלט און פערפא-
לען, זאגט דעם, רב, דעם חזן, ווי זאלען קומען.

בעריל. א קלויגקייט, איך לויף, ווי זאגט די גמרא? שבר
מצוה לעולם הבא, גאט זאל געבען, עס זאל זיין מיט מול
צוליעב ווייזער אמונה און היינט זאלען מאמע-מאמע צוועהן,
און מיט ברכה און הצלחה און דורך דעם זכות וועלען מיר
ראטעווען א יודישע נשמה (אב).

שמואל. די ספרים דערצעהלען אונז, אז אין די אלטע דורות
אין שפאניען האבען יודען אויסגעהאלטען עניינים קשים
ווי ווייזער קינד געהט אראפ פון דרך הישר? גאלדע, מעגסט
ווייניג, מעגסט קברים רייסען, — היינט האט פליגעלע

חתונה מיט יאסעל בורדיאק, און אויס, אנ'עק!

פליגעלע (זינגט דרויסען).

פליגעלע. (דערזעהט איהם, דערשרעקט זיך). א, דער מאמע,
(בלעכט ביים טהור).

שמואל. זאג נאר, פון וואנען געהסטו אצינד? וואו ביזטו
געווען? וואוהיין געהט דאס א מויד אוועק פון שטוב און
מאמע-מאמע ווייסען נישט וואוהיין די מויד איז געגאנגען?
ענטפער מיר, ווארום איך וועל היינט מאכען א תל פון
דיר! וואו ביזטו געווען פראג איך דיר?

פליגעלע. ביי דער גרעפין.

שמואל. ביי דער גראפניץ, הא? איך האב דאך דיר געזאגט
מיט'ן הארבן ווארט, דו זאלסט נישט געהן צו איהר!

פליגעלע. פערזעהט, פאמער, זי פאהרט אוועק, בין איך
געגאנגען זיך מיט איהר געזעגענען, דאס איז געווען דאס
לעצטע מאל, איך וועל זי שוין נישט מעהר זעהן (וויינט).

שמואל. זעה נאר, זעה, זי זאגט עס מיט א ניגון פון יעלות,
טרעהרען גייעסען זיך איהר פון די אויגען, וואס זי וועט
נישט מעהר זעהן די גראפניץ!

פליגעלע. מאמע, די גרעפין איז א מענטש, יואם האט רחמנות
מיט איהרע מיטמענשען, און מאכט קיין אונטערשייד אויב
עס איז א יוד אדער א קריסט, אזא מענטש פערדיענט דעם-
פאקט און אכטונג פון אלע מענשען.

שמואל. יא, אלצדונג איז מיר רעכט, אבער וואס קריכסט
דו צו איהר?

פליגעלע. מיך פיהרען נישט אהין קיין זינדונג געדאנקען,
דארט געפין איך דאס, וואס איז מיר אזוי טייער, ווי מיין
לעבען, דאס איז זינגען און שפיעלען, אט דאס איז דער
מאנעט, וואס ציהט מיך אהין און אויב איך בענעה דער-
מיט א זינד געגען גאט אדער געגען דער מענשהייט, דאן
זאל מען מיך פיהרען צום שאנד קלאץ, צו בין איך א
זינדונג?

שמואל. וואס איז דאס פאר א לשון? וואו האסטו דעם לשון
גענומען? דארט, ביי דער גראפניץ?

פליגעלע. מאמעניו, גלויב נישט, וואס שלעכטע מענשען
זאגען.

שמואל. וואס מענשען הייסט עס? הערסטו נישט, וואס די
הייליגע תורה בעפעהלט אונז, גלויבסט נישט, וואס דער
מאמע הייסט — פאלגסטו נישט. וואס דען? אזוי ווילסטו?

נו, וועלען מיר זעהן, ווער עס וועט אויספֿיהרען. פֿונגעלעך.
 געה ארעין צו דער מאמע, זאג איהר, זי זאל דיר אנטהווען
 דאס שבת'דיגע קלודלעך, וועל היינט ביי דער נאכט אים
 ביי אונז א שטח.

פֿונגעלעך. ביי אונז א שטח? וואס מיינטסטו דערמיט?
 שמואל. וואס איך מוין? היינט אויף דער נאכט וועט זיין
 ביי דיר א חופה מיט מול!

פֿונגעלעך. אחופה? חתונה האבען? היינט?
 שמואל. יא היינט, היינט, איז דוין חתונה, היינט שטעהסטו
 אונטער דער חופה. יאסול דער שטענדיגער איז דוין בעשער-
 טער מאן.

פֿונגעלעך. דו ווילסט עס אזוי, מאמעניו? דאס איז דוין
 וואונדער, איך זאל זיך פֿערבונדען אויף עוויג מיט יאסעל
 דעם שטענדיגער, מיט יאסול בורדיאק, מיט דער אלטער,
 מיאסער, קארגער, מבוזה'דיגער, שמוציגער פריאה?
 שמואל. אזוי מוז דאס זיין! אויב ער איז שמוציג, וועט ער
 געהן און באד ארעין, און גארניט, אזוי וויל איך און אזוי
 איז רעכט! ראטעווען וויל איך דיר, ראטעווען!

פֿונגעלעך. איך פֿערשטעה, מאמעניו, איך פֿערשטעה, דו
 ווילסט זיך מפקיר זיין פֿאר דוין קינד? ... דארפסטו זיך נישט
 ערגערן, מאמעניו, דו האסט שוין דאס קינד געקעמט, עס
 וועט שוין זיין ווי דו זאגסט, איך וועל דיר נישט שטערען,
 מאמעניו, איך בין געווען און וועל בלייבען דוין געהארכט-
 מע מאכטער.

שמואל. מאכטער מינגע, גוטע, עהרליכע, יודישע נשמה!
 גאט זאל דיר מחיה זיין, ווי דו האסט מיך אצינד מחיה גע-
 ווען, וועסט חתונה האבען, מיין טייער קינד, וועסט הא-
 בען קינדערלעך צו לאנגע יאהר, זינדנעך מחשבות וועלען
 דיר נישט קריכען און קאפ ארעין, מילא, וואס איז? מען
 מוז דאך אלט ווערען ... זאל זיין מיט מול, מאכטער מינגע....
 (רויט) גאלדע, גאלדע!

(אויפטויט גאלדע).

גאלדע. וואס שרייבסטו?
 שמואל. נו, אלטע בהמה, וואס האב איך געזאגט? געה מאך
 אלעדונג פֿארמאג, גרויסען זאל מען די טישען. היינט איז
 איהר חתונה. ווינט איהר מול-טוב. (אב).

גאלדע. פֿונגעלעך, וואס האט דער טאטע געזאגט?
 פֿונגעלעך. מול-טוב, האט דער טאטע געזאגט. (פאלט איהר

אויפֿן האל) אוי מאמעניו, מאמעניו!
 גאלדע. פֿונגעלעך, מיר געפֿעלען ניט דינע רעד, עפעס בייטו אזוי
 צו טראגען, דינע הענט אין פֿיס צימערן!
 פֿונגעלעך. נו, איך בין דאך א פֿלה, און א פֿלה פֿאר דער חופה מוז,
 זיין צוטראגען, איך וויל זעהן מינע שוועסטערלעך מינע ברידער-
 לעך, איך וואלט געוואלט א צינד זעהן אלע וואס זענען מיר אזוי
 נאהענט צום הערצען, מאמע איך וויל מיך מיט אלע געזענענען.

גאלדע. געזענענען גאר?
 פֿונגעלעך. יא מאמע, א פֿלה פֿאר דער חופה דארף זיך געזענענען מיט
 אלעם וואס איז איהר ריכט געוועזען, זי דארף פֿערגעסען די שטוב
 וואו זי איז אויסגעוואקסען, די חבר'עס וואס האבען מיט איהרע
 גליקליכסטע קינדישע יאהרען פֿערבראכט, די טאטע מאמע וואס
 האבען זי ערצויגען, זי ערצויגען, זי דארף פֿערגעסען איהר יונגענד,
 איהר פֿרייהייט זי דארף געדענקען, אז זי האט א מאן און דארף
 ארעין באדל ווערען א מאמע פֿון קינדער, מאמע! איך געזענען
 מיך א צינד מיט דער מאמע, מאמע, דריק דוין הארץ צו צו
 מינער, מיר זענען ביידע פֿרויענצימער, אונזערע הערצער קענען
 נור פֿיהלען און מיין הערץ קענסטו גאר פֿערשטעהן. זי געזונד
 מאמעניו, זי געזונד (וויינט).

2. קינדער.

קינדער. גוטען אוועק.
 ליבע. מאמע, פֿאר וואס וויינט פֿונגעלעך?
 גאלדע. אייער שוועסטער פֿונגעלעך געזענענט זיך אצינד מיט איך.
 ליבע. זי פֿאהרט אוועק?
 פֿונגעלעך. יא, מיין טייערע איך מאך ארעין, א שרעקליכע, א
 טרויעריגע.

ביידע. פֿאהר ניט אוועק פֿון אונז, פֿונגעלעך.
 גאלדע. זי פֿאהרט ניט אוועק פֿון אונז, קינדערלעך, זי האט היינט
 חתונה.

קינדער. חתונה? מול-טוב דיר פֿונגעלעך.
 פֿונגעלעך. מיר קומט יעצט א מול-טוב א זי געזונד, קינדער! מא-
 מע! זיט געזונד!

גאלדע. וועה איז מיר? דער מאמעס הערץ שרעקט זיך. דוין זי
 געזונד צורייסט מיר דאס הערץ, איך פֿערשטעה דיר ניט מאכ-
 טער אונגליקליכע מאכטער מינע (אב).

קינדער. פֿאר וואס וויינט דו מאמע?
 פֿונגעלעך. דו מאמע וויינט, וויל זי פֿערלירט איהר מאכטער! ווען

איהר וועט עלטער ווערען קינדער, וועט איהר אייער שוועסטער
פערשטעהן, איך וועל אייך צוים לעצטען מאל אומארמען און
קושען און זאגען זינט געוונד צו אייך און צו אלע מינע לעבע
וואס איך שיד זיך פון זיך אויף עוויג, אויף עוויג.

(ווי וונגען א מרגעט אב.)

בעריל שמעריל.

(מיט בינגלעך.)

בעריל. (מיט א ניגון פון א ברחן). מחותן ר' שמואל בן אריה צבי
הלוי, מען געהט, מען קומט, מען טראגט ... הינט וועט זיין
לעבעדיג!

שמעריל. מחותנת'סע האס'ע נאלדע הצנועה בת ר' מדרוס חוק!
דער חתן קומט, א פערעליכער און א ליכטיגער מיל-טוב, אייך
און כל ישראל ונאמר אמן.

בעריל. אבער וואס זאגסטו שמעריל ווי איך האב צוים חתן זאג
געטוהן? האסט געהערט דבורים? די יאסקע האמלע, די יאסקע
סמאלע, די חויר בן חויר, קמזן בן קמזן, א שעהן פליגעלע
וואלטו אין דיין שטייגעלע? ארויס מיט מוזיק! אלא נישט, איז
נישטא קיין פליגעלע, נישטא קיין שטייגעלע, און אט האבען מיר
בידע פילע קעשענעס מיט מוזיק.

שמעריל. עס וועט זיין אויף שבת, אויף יום-טוב שיד פאר די קינ-
דערלעך, האלץ פאר'ן ווינטער, שמירי פאר'ן זומער, עס וועט זיין
אויף פורים אויף פסח פראסטע, מצה און מצה שמורה, עס וועט
זיין, עס וועט זיין, עס וועט זיין!

בעריל. און אביסל וועלען מיר מאכען א צינד אבער טאק א פוסה
ביר המלך.

שמואל

מול-טוב מחותן. דער חתן מיט די מחותנים קומען באלד, וואוהיל
איז דעם מאמען, וואויל איז דער מאמען, א מצוה מענצעל ווערען
מיר געהן צוזאמען.

שמואל. מיט מול ואלט איהר לעבען, מיט מול אייערע קינדער
פיהרען לתורה-לחופה ולמעשים טובים! מול-זכרה על כל ישראל
(רופט) גאלדע קום אריין וועסטו העלפען די טישען גרייטען.

גאלדע 2 קינדער.

בעריל-שמעריל. א שעהנעם א פלינעם מול-טוב דער מחותנת'סע!
מול-טוב גאלדעניו!

גאלדע. נו, העלפט יודען גרייטען צוים טיש, עס ווערט שפעט.
שמואל. געהט אריין א 2, 3 טישען פון די שכנים עטליכע בענק-
לעך שטעלט אויס שעהן לעטיש, א יודישע שמחה דארף שטעקען
יודיש שמעריל (ווארפט אים א קינד). אוועק שרען, דרעה דייך נישט
פאר די פנים.

בעריל. אויף א יודישע שמחה דארף מען האבען א יודיש שטיקעל
אין מויל אריין (ווארפט אויך אים א קינד) פלאגטע דייך נישט צווי-
שען די פנים.

שמעריל. פון גרויס שמחה האב איך נאך הינט נאך נישט טועם
טעם געווען, מיין מאגען איז פוסט ווי אים אפיקורס פון מצות.
שמואל. עס וועט זיין, עס וועט זיין גענוג, עס וועט זיין עסען,
עס וועט זיין טרינקען.

בעריל. בי מיר איז דער עיקר דאס טרינקען, עסען איז בי מיר אמפל,
א שאר ירקות (ווארפט אים א קינד) האסטו געזעהן א אונגליק, מען
קאן איהם נאך נישט פטור ווערען פון צווישען די פנים ... (ווארפט
גאלדע). וואס זענט איהר משוגע געווארען, מינע שונאים? וואס
ווארפט איהר די קינדער וואס?

שמעריל. רבותי, מען געהט, דער עולם געהט, דער רב, דער
חזן, מחותנים פון חתנים צד, פון די בלה'ס צד, פון בידע
צדדים.

שמואל. גאלדע, רוף אריין די בלה, און איהר קינדער, פלאגטערט
אייך נישט פאר די פנים, ר' שמעריל ר' בעריל, צינדט אן די ליכט,
אט אזוי ליהודים היתה ...

חזן. רב. חסידים. יאסער.

שמואל. רבני לעבען, איהר מיט'ן חתן זעצט אייך אויבען אן, חתן
דומה למלך.

בעריל. חתן דומה למלך, אזא בלה, אזא חתן, א קלייניגקייט (מראט
אין טיש). רבותי זאל זיין שטיי! איך וויל דעם רבין ער זאל לעבען
און געוונד זיין פארענען א שאלה מעניני דיומא.

שמעריל. שט, ששש... א שאלה מעניני דיומא.

רב. פארענט. פארענט, ר' בעריל.

בעריל. רבני לעבען! אזוי ווי איך קוק מאכט זיך נאך די גארדענע
יאויך און די מחותנת'סע איז פערטארעראמט, און די בלה איז נאך
נישט בלהדיג, איך מיין, נישט אויסגעפוצט, צו מענען מיר נעמען
א ביסעל משקה קודם החופה? (אדע דאכען).

רב. וואס לאכט איהר נאראנים, עס איז טאק א הארבע שאלה, נאך
בעזרת השם וועל איך אייך פערענטפערן. מיר געפלינען אין אונזער

הורה הקדושה בן עליעזר עבד אברהם, ווען ער האט געפיהרט דעם שידוך מיט רבקה'ן, האט ער נישט געוואלט פרייהער טועם מעם זיין, נישט קיין עסען און נישט קיין טרינקען ביז ער איז זיכער געווען מיט'ן שידוך און אזוי ווי א צינד איז דא דער פאל אז די הנאים זענען צוזאמען מיט דער חופה, איז אפילו על פני דין אסור צו טרינקען קודם החופה נאך אזוי ווי לבן הארמי איז געווען מפורסם פאר א גרויסען שווינדלער, און אליעזר איז נישט זיכער געווען מיט'ן שידוך, דערפאר האט ער נישט געוואלט נישט עסען און נישט טרינקען אבער „מה שאין כאן“ דא איז דער מחותן לעבען אין איש כשר וישר און די בלה איז א יפת תואר, א קליינע נקמה בת ר' שמואל, היסט עס אז איך בין אייך מתיר, מעגט איהר טרינקען.

בער'ל. שא, וואס זאגט דער חתן?

חתן (קוקט אלעס אן און קראצט זיך, דאס איז אידאמיש).

בער'ל. שוין, שוין, דער חתן האט שוין אפגעקוקט, לחיים יודען. אלע (טרינקען). לחיים, לחיים!

שמע'ר'ל. רבני! נאט אייך טינט אין פערדער און שרייבט די הנאים מיט דער כתובה, מחותנת סע, ברענגט אריין די בלה מקבל קניין זיין.

נאלדע. קומט ממדערע וועלען מיר אריינפיהרען די בלה (א).

בער'ל. ווי זאגט די גמרא: „כיצד מרקדן לפני הכלה“ זאגט דער זוהר הקדוש. „אל תקרא מרקדן אלא מרגלין“ דאס הייסט טאנצען הייבען די פיס — זיין פרעהליך לכבוד דעם חתן מיט דער בלה, בלי-זמר א פרעהליכע! די 2 שדכנים, די 2 מחותנים, ר' שמע'ר'ל און ר' בער'ל וועלען געהן א מצוה טעניאל, מקבל פנים זיין די בלה, קומט יודען, (סען פיהרט דעם חתן, דארעם און קוים'ען).

אלע. וואס איז געשעהן?

נאלדע (וויינט). מין קינד, מין מאכטער, מין טייער פליגעלע! מין יודישע נשמה!

קינדער, גאלדע.

קינדער. איז טאטע, אינווער שוועסטער, אינווער שוועסטער —

שמואל. רעדט, זאגט! וואס איז געשעהן מיט פליגעלען?

נאלדע. וואס איז געשעהן פרענסט? נילן! רוצח! דו האסט מיר דער הרגעט מין קינד, איהר אלע זענט געווען רוצחים, און דין חתן דער אויסגעפוצטער אלטער נאך, דו ביזט געוועהן דער מלאך המות פון מין מאכטער, לעשט אויס די ליכט (געשעהט) און דו טאטע זען דין שבעה נאך דין מאכטער.

שמואל. נעם מיר נישט ארויס די נשמה, זאג שוין.

נאלדע. איהרע קליידער האט מען געפונען ביים טייך אינווער פליגעל-דע האט זיך דער טרינקען.

אלע. אזוי אז אונגליק!

שמואל (זעצט זיך אויף דער ערד). מין פליגעלע איז מויט! מין יודישע נשמה האב איך פערלוירען.

ר.ב. רבוהי, זאגט תהלים!

נאלדע. דו האסט זי דערהרגעט, דו האסט זי געפיהרט צו דער עקדה, דו האסט צובראכען די נעסט. דו האסט געטויטעט דאס פליגעלע, האסט נישט מעהר קיין מאכטער, קינדער איהר האט נישט מעהר קיין שוועסטער, האסט פערלוירען דאס קינד די נשמה. (פויזט) מין פליגעלע, מין טייער עהרליך פשרע פליגעלע.

שמואל. הי נתן, הי לקח יהי שם ה' מבורך.

פארהאנג.

ענדע. 1 מען אקט.

2-טער אקט.

אינערליכער רוים פנים וויענער האף טעאטער, מען זעהט דעם פארהאנג פון פובליקום, מען הערט אויף דער אנדערע זייט זינגען.

יאזעפ'נא. (פוצט ריכט קליידער)

א וואכמאן. (אין א אונטערם ביי דער מיר)

וואכמאן. (אין דער מיר אריין) איהר קענט נישט אריין געהן, עס איז נישט ערלויבט!

שפורמאן. (דרייטען) דא האט איהר מין קארטע, און וויסט נאך א מאך מיט וועמען און צו וועמען איהר רעדט, אזא געמיינער ארדינער קערל.

וואכמאן. ענטשולדיגען זי... ביטע!

שפורמאן. שאן נישט, שאן נישט! דאס וועל איך אריין שטעלען אין דער צייטונג דאס זאל די גאנצע וועלט וויסען, דו משרת, וואו איז די גארדעראכע פון אינווער ניער פרימאדאנע?

וואכמאן. דארט, צימער נומר 1.

שפורמאן. שאן נישט! שאן נישט! פרעכער פורשע! מיר אזוי צו בעלדינגען (קראפט טהיר נומר 1).

יאזעפ'נא. (עפענט). וואס פערלאנגט איהר?

שפורמאן. (נאטירט אין ביכער). איך האב די עהרע מיך פארצושטען.

לען פריערדיק: עטעניץ שפורמאן, הייפט רעפארטיער פון בערלין.
נער טאנץ בלאט און...

יאָזעפֿינא. דולד נישט דעם קאפ (מאכט צו די טהיר, וואכטאן לאכט).
שפורמאן. אזוי בעלדינגען ארעפארטיער פון בערלינגער טאנץ-
בלאט? דאס וואל דו גאנצע וועלט וויסען פון דיטשלאנד ביו
רוסלאנד, פראנקרייך, טורקיי, קאווקאז, יאפאן, גאנץ אמעריקא
וואל שוידערן (קלאפט).

יאָזעפֿינא. (עפענט). איך וואג איך אז פאר איך וועט זיין גלייכער
איהר וואלט אלעין אוועק געהן איהרער מען ווארפט איך ארויס
דאס און אדאמען גארדערעך אין מען קען זיך דא בעגעהן און
ארעפארטיער.

שפורמאן. שאן גוט, שוין גוט, אבער שענעם פרייליכן אפשר קענט
איהר מיר עפעס אויסקונפט געבן.

יאָזעפֿינא. איך קען איך געבן אפארציע אז איהר וועט איך
שעמען דאס ארעין שטעלען און איהר צייטונג.

שפורמאן. איך מין אויסקונפט איבער דער נייער פרימאדאנץ.

יאָזעפֿינא. איהר קענט מיר אויפהערען צו דולען?

שפורמאן. נאר נישט בעלדינגען פרייליכן, נישט פערנעסען אז איך
בין די פרעסע.

יאָזעפֿינא. מיר דארפען דא נישט קיין פרעסערס און לאזט מיר צורוח

(מאכט צו די טהיר, טרעפט איהם און נאך, וואכטאן לאכט, שפורמאן
שרעכט בען קוקט אויף וואכטאן - געהט צו א אנדער גארדערעך).

יאָזעפֿינא. איי זענען דאס א חוצפהדיגע באנדע דו רעפארטיערס,

מען קען נאר נישט אויסהאלטען פון זי, אלע טאג בעפאלען זי

דאס האטעל, דעם וואנען - דו גארדערעך, און וואג זי, האלט

זי אין אמן פרענען, ווער איז זי? זי לעבט זי? וואס עסט זי?

ווען שלאפט זי? און וואס האב איך פון זי? נאר נישט.

ליגענערמאן.

וואכטאן. איהר קענט נישט ארעין געהן עס איז פערבאטען.

ליגענערמאן. רעפארטיער דער נייער פרייער פרעסע (ווייזט קארטע).

וואכטאן. ביטע.

ליגענערמאן. (נעהט צו נומער 2, עפענט - מען הערט א קוויטש פון א

פריי - א הוט שאכטעל פליהט איהם אין קאפ ארעין.) ענטשולדיגט:

נומער 1 דארף איך (קלאפט).

יאָזעפֿינא. שוין ווערער א שלום-מול (עפענט) וואס פערלאנגט איהר?

ליגענערמאן. איך האב דו עהרע מיר פארצושטעלען. ווילהעלם

ליגענערמאן רעפארטיער דער נייער פרייער פרעסע... (ווייזט ארעין.)

יאָזעפֿינא. בע. שטופט איך נישט מין הערד, עס וועט איך גאר
נישט העלפען. איהר וועט זיך אהער נישט ארעין שטופען.

ליגענערמאן. פרייליכן איהר ווערט פרעך.

יאָזעפֿינא. הערד, איהר זענט אזו גראביר יונג, מארש אוועק פון

דאנען ווארדן איך וועל איך עפעס אין קאפ ארעין ווארפען (קלאפט

צו די טהיר).

וואכטאן. (נעמט איהם ביים קאלנער) מארש, מארש ארויס!

ליגענערמאן. אך מין נאט! די נייע פרייע פרעסע (אב).

יאָזעפֿינא. איז דאס אבער א באנדע! נאר זי ווילען וויסען ווער?

זי ווילען וויסען דאס, וואס איך אלעין ווייס אויך נישט.

מוראנאוויטש (מיט בדומען קלאפ נומער 1.)

יאָזעפֿינא. איי וועה איז מיר, מען קלאפט שוין וועדער, נו,

אזינד ווער איך איהם שוין באמבארדירען (ווייזט ווארפען א שאכטעל).

קומט ארעין! אט וועט ער באלד כאפען מיט דער פרעסע אין פרע-

סער ארעין אז ער וועט זיך מחיה זיין.

מוראנאוויטש. (עפענט) נומען אבער.

יאָזעפֿינא. (שערשעהט, ווארפט אוועק דאס שאכטעל) אה, פירסט

מוראנאוויטש, ביטע! ביטע קומט ארעין (ווייזט אב א בענקיד).

וויצט! וויצט!

מוראנאוויטש. נון, ווי געהט'ס שעהנעם מעדלען? (גדעט זי.) דא האבע

איך אמן בוקעט ריזענערע בלומען פיר אונזער ליעבלינג געבראכט

איך האבע אבער אן דיר קליינע אויך נישט פערנעסען, הייער

דאס איזט פיר דיר (געדד).

יאָזעפֿינא. איך דאנקע! איך דאנקע! קושע דו האנד (געשיהט).

מוראנאוויטש. די האנד? נון, שעהנעם מעדלען דינע ליפפען זענען ריזענע

דער (קושט זי.) הערע מיר שעהנער ענגעל, דו באקומסט פון מיר

פיעל, זעהר פיעל געילד און שעהנע פרעזענטער ווען דו ער-

זעהלסט מיר אלעס וואס דו וויסט פון דינער העררין, דער נייער

זעננער וועלכער שפיעלט היינט מיט איהר צום ערשטען מאל

אין קארמען וואו איז ער.

יאָזעפֿינא. דאס ווייס איך נישט?

מוראנאוויטש. אבער דינע העררין? זי קען גאנץ נאטירליך, זי קען איהם?

יאָזעפֿינא. נאטירליך, אדער נישט נאטירליך, איך ווייס נאר נישט.

מוראנאוויטש. האסטו נישט בעמערקט איינע פריינדשאפט צווישען זי

ביידע?

יאָזעפֿינא. איך בין א מידעל וואס קוקט נישט וואו מען דארף נישט.

מוראנאוויטש. וואו איזט זינע גארדערעך?

יאזעף. דאס קאן ער. דער וואלכאן בעסער זאגן.
 מוראנ. מיר שינט און דו וויסט פילעל און רעדסט וועגן.
 יאזעף. אזוי האט מען מיך אין דער שולע געלערענט.
 מוראנ. אלוא הער מיך אויס מידעל...
 יאזעף. יאזעפא האט איהן!
 מוראנ. יא, יא. יאזעפא! ריזענדע יאזעפא. דער ניער טענה-
 ריסט, זעהט ער נישט אויס ווי א יוד?
 יאזעף. אין מינע אויגען זעהט ער אויס ווי יעדער מענטש (מען הערט
 שוים פון קארמען אפדירעקט).
 מוראנ. אה. עס איז שוין ענדע דער פארשטעלונג, דינע העררן
 קומט באלד אהער אין דער גארדערקע, איך וויל זי מיט מינע
 בלומען עמפאנגען.

דעלאמאר, זארעמבא, שפורמאן.

(אלע מיט בלומען און בענדע, זארעמבא טראגט א שאכטער מיט
 א ראדע פאפיר, שפורמאן קרינגט אויף עפעס און שרעכט.)

אלע. בראווא! בראווא!
 זארעמבא. אינע איםערקארענטליכע פארשטעלונג, געשמאקפאל,
 גלענצענד.
 מוראנ. אה, ווילקאמען באראן דעלאמאר, 1000 מאך ווילקאמען
 גראף זארעמבא, ווי פרייט עס מיך איך אלע דא צוטרעפן.
 איהר האט בלומען קרענצע פיר אונזערע מאיעסטעטישע שעהנע
 זינגערין, פרייט מיך, פרייט מיך פארן הערצען.
 דעלאמאר. יא, מיר קענען שטאלצירען מיט אזא קונסטלערין.
 זארעמבא. זי איז א נאכטונגאל, איהר שטימט אזא אינפאל, איהן וואונ-
 דערבארעם אינסטרומענט.
 דעלאמאר. איהר שעהנדיגט איהן הימעליש געמליך, היינט ערשט האבען
 מיר געהערט און געזעהן קארמען!
 מוראנ. איהר שפיעלען און זינגען האט מיך גאנץ בעזויבערט.
 יאזעף. (אפארט.) ער איז גאר געזעסען די גאנצע צייט פון שפיעלען
 דא און גארדערקע. און זי האט איהם בעזויבערט. א וועלט
 מיט מבינים, מיט קריטיקער, נו, נו.
 שפורמאן. דאס דארף מען אלסדינג פערשרייבען, דאס זענען פאקטען
 וואס רעדען פון זיך אליין.
 יאזעף. מינע העררען! מאכט פלאץ, אונזער פרימאדאנע קומט.

ליגנערמאן (כאפט זיך ארען שרעכט).

אלע. בראווא! בראווא! בראווא!

פייגעלע (אויס קארמען געקליידעט).

מוראנ. עס לעבע פרייליך זאגנשטראהל! קעניגען דער קונסט.
 אלע. הורא! וויאזא!
 פייגעלע. איך דאנקע מינע העררען.
 ליגנערמאן. (צו שפורמאן) יעצט איז די בעסטע צייט ווי צו פאסטא-
 גראפירען!
 שפורמאן. יא, יא. אין דער פאזיציאן, דאס וועט מאכען א סענסאציאן.
 (ביידע געהען אפארטאן וואלכאן ווארט ווי ארויס).
 פייגעלע. דאס וועט שטעהן אין די צייטונגען, דאס וועט וויסען די
 וועלט, דער גאנצער ערד קונעל.
 זארעמבא. האלבעשעצטע, ערהאבענע, מאיעסטעטישע קונסטלע-
 רין. פרייליך זאגנשטראהל, וויר די פארשטעלער פון דער שטאדט
 און אריסטאקראטיע זינד בעאייפטרענט אים גאנצען אונזערער גע-
 זעלשאפט, אים גאנצען דער קונסט איך אונזערענען די לאר-
 בערקרענצע. און אויך דיעזען קאמפאזירען פרעזענט אלס אנדער-
 קונג (געזינגט) אלס צייגען אז מיר אנערקענען איהר טאלאנט אין
 מיר שטעצען איהר געמליכעם זינגען מיר ווינשען איהר וואלט
 לאנג לעבען און די גאנצע וועלט אזוי בעניסטערן ווי איהר האט
 אונז מיט איהר וואונדערבארען זינגען און שפיעלען בעניסטערט
 גאט וואל איך גליק און א לאנגעם לעבען שטענען. האר, עס לע-
 בע פרייליך זאגנשטראהל.
 אלע. האר! האר!
 פייגעלע. מיר ארטיסטען, זענען ווי פערצערטעלעטע קינדער, מיר
 זענען אויפגעצויגען, אויפגעוואקסען און געקלערט מיט וויסע
 פראזען שעהנע פרעזענטע, דאך אבער מינע העררען מוז איך
 איך גאנץ פריי זאגן, אז דאס קאמפאזירען פרעזענט וואס איהר
 האט מיר יעצט געגעבען האט גאר קיין בערייטענדען ווערט געגען
 די שעהנע פראזען און ווארטע וועלכע קאמען פון וואלכע ליפפען.
 איך פיהר אז איהר שטייכלעט מיר נישט גאר עס קומט פון הארצען
 און פונם גאנצען הארצען, עמפאנגט מיין אינגסטען דאנק.
 אלע. בראווא! בראווא!
 זארעמבא. און מיר האפפען אז אונזער הימעלישע זינגערין וועט
 נישט ענטווערען דער אריסטאקראטיע און קומען צום פֿעסט וואס
 איז עקסטערע פֿעראנשטאלטעם אין אונזערען קלוב צום עהרע דער
 פרייליך זאגנשטראהל.
 דעלאמאר. ענטווערען? דאס וואלט געהייסען גאנץ אינפאל ערנידערניגט
 אונזער אריסטאקראטיע, דאס וועט פרייליך זאגנשטראהל נישט

טהון דאס טהום קינע קונסטלערין און אונזער קונסטלערין
זיכער ניט.

אברהם (אין קאסטיום פון קארמין, קוקט זיך אן).

פֿיגלע. אָה, אַט קיטט אונזער נייער ארטיסט הערר אבראמא—
עמפֿאנגט מינען הערצליכען דאנק, איהר דאָט מיך היינט בע-
ניסטערט, מיט אייער פֿייערדיגען טעמפּעראַמענט האָט איהר אין
מיך אָנגעצונדען דאָס פֿייער פֿון קארמין! איך דאַנקע, איך דאַנ-
קע! מינע העררען! איך וויל איך פֿאַרשטעלען אונזער נייעס
קונסטלער (שטייט פֿאַר) באַראָן דעלאמאַר, גראַף זאַרעמבא, פֿירסט
טוראַנאָוויטש — הערר אבראמא.

אַלע. יעהר אָנגענעהם.

פֿיגלע. איצט מינע העררען וועט איהר מיך ענטשולדיגען אויף
אייניגע מינוטען ביז איך וואָרף פֿון מיך הערונטער דאָס ציגאַרע-
טען — מירעל קארמין און ערשט פֿאַר איך אין מיין אייגענעם
„איך“ קים יאָועפֿינאַ, (א פֿאַרט אָבגעהענד) ווער זאָל עס זיין? אָה
זינע בליקע... זינע בליקע! (אָב מיט יאָועפֿינאַ).

אברהם. נאָט מינער, די עהרליכקייט... שטעהען גיסטער אויף פֿון
די קברים? דאָן איז דאָס איהר גייסט.

זאַרעמבא. בומע הערר אבראמא, זענט איהר איין איטאליענער?
אברהם. איך בין אַ מענטש.

טוראַנאָוויטש. פֿראַגעסטאנט אָדער קאמאליק.

אברהם. די קונסט האָט גינע רעליגיאָן.

זאַרעמבא. איך בין מוזיקאליש און איך ערקען אין יונגען די נא-
ציאָן. ה' אבראמא זינט מיט דעם אַרענטאלישען יודישען פֿייער.

אַלע. איין יודע?

אברהם. און קונסטער ביטע!

זאַרעמבא. פֿוי, טיפּעל, איך האָט דאָס נאָט פֿערראטע יודען
געזונדעל איבעראל זענען זיי דאָ, דעם גאנצען ערד קונעל האָבען
זיי פֿערפֿליצט.

רױנגערמאַן. עס הייבט אָן ווערען אינטערעסאַנט, דאָס וועט
וויסען די וועלט.

שפּורמאַן. מען געהט איבער פֿון קונסט צו אַנטיסמיטיוזמוס (שפּורמאַן
שרייבט).

דעלאמאַר. עס איז ווירקליך צום לאַכען און צום שטוינען. די יודען
האָבען מאַנאַפֿאַליזירט די קונסט אין אַלע לענדער; אין דער-
דראַמאַ, יודען, אין דער אָפּערע, יודען, אין די קאָנצערט הייזער,
יודען, וויאָליניסטען יודען, שמערהליסטען, פיאַניסטען, יודען, יודען.

פֿון שמעריל — ווערט ער שמאַרצע פֿון יאָקיל — ווערט יאָקאָלאַ,
פֿון משה — מאַשאַטאָ, און אזוי פֿערפֿעסטען זיי אונזער קונסט
טעמפּעל.

זאַרעמבא. אַך, דומהייטען! יודען בלייבען יודען. דאָס לומפֿונגע
געזונדעל שאַטט נאָר נאָכט פֿאַר דער וועלט דער קונסט זי שאַפט נאָר
שאַכערער, וואוּכערער שווינדלער און בעטריגענער.

אַלע. גאנץ רעכט, גאנץ רעכט.

אברהם. מיך בלייבט ענאל ווער עס ווערט דאָ בעלידיגט, קריסט
אָדער יוד, אַלס מענטש וויל איך בירדע פֿערטיידיגען, גראַף זאַרעמבא-
בא איהר בעהויפטעט אז יודען שאַפֿען נאָר שאַכערער און שווינדלער,
יודען שאַפֿען נאָר נישט אין דער וועלט פֿון קונסט? ווער איז אַלואַ
די גרעסטע דראַמאַטישע קונסטלערין דער ווערט וואָר ניט ראַשעל
אינע יודען? סאַראַ בערנאַרד אינע יודען, ווער איז דער גרעסטער
טראַגיקער געוועזען? זאַנענטאָהל, באַרנע — יודען, דער גרעסטער
דיכטער דייטשלאַנדיש היינריך היינע — יודע! דער גרויסער דענ-
קער ברוך שפינאָזע איין יודע, יעצט דער אָפּפֿערן און די מוזיקאַ-
לישע דיכטער, לודוויג הלוי, מאַר בער, מענדעלזאָהן — בער-
טאָלדן, אָפּענבאָד רובינשטיין און נאָך פֿיעלע, אַלע יודען! און
ווער עס בעהויפטעט דאָס געגענטהעיל איז אונזערעכט געגען דער
מענטשהייט.

אַלע. אָה! אָה!

דעלאמאַר. מיין ליבער אבראמא! איהר אַלעין האָט זיך די מאַסקע הער
רונטער געריסען איהר האָט איינז איבערצייגט אז איהר זענט דער
זאָהן פֿון אברהם יצחק און יעקב, איהר זענט אַ יוד!

אברהם. און איך איין אַרמער פֿערפֿאַלגטער יודע האָבע עס אין אַ
קורצע צייט אזוי ווייט געבראַכט אז איהר אַריסטאָקראַטען זיצט
אין די לאַזשען אָפּלאַדירט מיך. און בעוואונדערט מיין טאַלענט.
איך אָרעמער יוד האָב עס אזוי ווייט געבראַכט אז איהר זענט מי-
נע שקלאפֿען איך האָלט איך אין מינע הענד, איך טהו מיט איך
וואָס איך וויל, איהר לאַכט און וויינט, איהר ווערט בעטריגענען
און בעגריסטערט, וויל איך וויל אזוי — וויל איך בעפֿעהל אזוי,
יאַ מינע העררען, איך בין אַ יוד און דאָס איז מיין גרעסטער
רוהם וואָס איך בין אַ יוד!

טוראַנאָוויטש. איין יודע און אונזערען קונסט טעמפּעל? איין יודע און אונ-
זער אָפּפֿערן הייז? איין יודע זאָל זינגען פֿאַר אונזער אַריסטאָק-
ראַטיע? יודען מוזען אייסגעראַטעט ווערען אייס דיעזען קונסט-
טעמפּעל!

אברהם. ווען איינער אַריסטאָקראַטיע געוועלשאַפט האָט נאָר אַ זאָל.

כע סטנליערער ווי איהר זענט, דאן איז עס א שאנדע פאר דער מענשליכער געזעלשאפט.

דער א.מ. יודע! דו וואנסט צו פיעל!
מוראג. יודע! דו האסט געוואנט אונזער ארויסטאקראטיע צו ערניער-
ריגען און בעלידיגען, פערטהידיגע זיך (צוהט זיכער),
רעפארטער. אה, עס ווערט פרייהליך מען דארף פערשרייבען.
(עס געשיהט).

אברהם. גערן וואלט איך געוואלט איבערזיגען מינע קראפט און
מינע מאכט, לידער האב איך נישט געלערנט מיט וואפען אומצו-
נעהן, אונזערע קרעפטען זינד פערשווערען, איהר האט קראפט
צו פערניכטען און צו מייטען, אין איך האב נאר קראפט צו א
מווירען צו פערדעלען דאס מענשליכע געפיהל און בעלעבען!
דאס וואס איהר קאנט קאן יעדעס ווילדעס טהיר, און דאס וואס
איך קאן איך געמליך און מענשליך.

אלע. יודע! יודע!

פייגעלע (איבער געטהוהן)

מוראג. יודע! ווען דו וועסט דיר נישט פערטרינגען אזוי וועסט מיין
שווערד דין פערפלוכטעם ברוסט דורכבויערען.

פייגעלע. נו, מינע העררען, יעצט בין איך פערמיג איך צו
בעגליטען.

מוראג. (שטעקט ארען דעם זעכער) אה, אונזער געטטן מיר ווילען האבען
די עהרע און דאס פערנעניגען אונזערע הימלישע געטטן צו בע-
גליטען צום עהרען — אבענד.

אלע. דער יודע.

פערואנדלונג.

(און שטראמע אין ווען).

שפורמאן.

שפורמאן. וואס וואלט די וועלט געטהוהן אהן אונזערע פארטערען?
פיינסטערניש וואלט געווען, עוויגע פיינסטערניש, צדיקים וואל-
מען געווארען קארטענשפילערס! רבנים, צירקוס אקראבאטען,
אקטיארען, פאליציען! אבער מיר; די פרעסע האלטען די גאנצע
וועלט אין אונזערע הענט, יעצט דארף מען אוועקשיקען מיין רא-
פארט אין די צייטונג דעם גאנצען סקאנדאל, אין דער גארער-
בע האב איך שוין אויפגעשריבען, אצינד האלט איך ביי דעם
הויפט פונקט, דעלאמאר וואס: זי איז א פראנצויזען, זארגמבא וואס

זי איז א דייטשקע, בוראנאוויטש וואס נין, זי איז א יודען, נאט
וויסט וואס זי איז א פראנצויזען, פוילישע דייטשע יודען דארף
מען פערשרייבען.

לינגערמאן (שריפט).

לינגערמאן. מיין צייטונג וועט זיין די ערשטע וואס וועט געבען
דעם בעריכט איבער דער אפערנינגערין.

שפורמאן. דין צייטונג איז א שמאטע.

לינגערמאן. דין צייטונג איז בראטע.

שפורמאן. איך בין געווען אין איהר גארדערעכע און האב אלעס
געהערט.

לינגערמאן. דו ביזט נאר געווען, ווייל דו האסט דיר ארעין גע-
גנבט, און מיר האט מען איינגעלאדען.

שפורמאן. דו ביזט א לינגער.

לינגערמאן. מיין נאמען איז לינגערמאן, אבער א לינגער דאס
בין איך נישט, א לינגער איז דין צייטונג, פאר געלד וועט איהר
אלעס שרייבען, אויף גוטע שרעכטס און אויף שלעכט גוטס,
מען קאן איר.

שפורמאן. זעהסטו, איך וועל דאס נישט אפליקענען, מאכע אר-
טיקלען פון דין צייטונג געפערען מיר יא.

לינגערמאן. וועלכע ארטיקלען.

שפורמאן. די קעז און פייטער וואס מען פאקט אין זי.

לינגערמאן. און מיר געפערען נאר די דראטלאזע טעלעגראמע
וועלכע שטעהן אין דין צייטונג.

שפורמאן. וואס מיינסטו דא מיט?

לינגערמאן. ווייל די טעלעגראמען קומען נישט צו איך דורך דראט
נאר דורך אייערע קעפ...

שפורמאן. וואס דארפען מיר זיך קריגען, דין צייטונג מיין ציי-
טונג, געלד מווען בידע געמען יא א צייטונג אהן געלד איז זי א
רוסישער קאזאק אהן בראנפען, דו שרייב דינס און איך וועל

שרייבען מינס.

לינגערמאן. דו האסט צוגעלעגט דינס, איך מינס, מיר זענען
קוים, דו שרייבסט זי איז א פראנצויזען, איך וועל שרייבען זי

איז א פוילישע גרעפין און וואס די לעזער ווילען, וואס זי זיך
אלמן אויסוועהלען! דין האנד קאלעגא.

שפורמאן. מיין האנד קאמערעד! (כויזע די הענט).

לינגערמאן. אריא פריעדען?

שפורמאן. פריעדען, קאמערעד צו פריעדען.

לינגער מאן. יעצט טרונקען מיר איינס! טרונקעט ווירן אדער ביער!
 שפור מאן. איך טרונקט בירע!
 לינגער מאן: האסטו געלד?
 שפור מאן. (קעהרט איבער די לעדיגע קעשענעס) דאס איז מירן קאפיטאל.
 לינגער מאן. (עכענא) און דאס איז מירן קאפיטאל.
 שפור מאן. אבער עס מאכט נישט אים, אונזער קאפיטאל איז די קריטיק.
 לינגער מאן. יא, מירן קאלענא אונזער קאפיטאל איז די פרעסע.
 לעבען וואל די פרעסע.

I.

שפור מאן. (ווינגט) לעזט וואס א צייטונג שטעלט ארמין.
 ס'איז ווער קאמיש הערט זיך אירן.
 צו פערקויפן א פראגא איז דא געוויס.
 ביי א יונגע פרוי מיט געשניצטע פיס.
 לינגער מאן. איך לעז די נייעס, עס איז וואהר,
 א מאן האט געהאט 4 קינדער גאר.
 ער וואר א בלינדער — און האט געהאט די קינדער,
 מיט א שטומע פרוי און מיט רויטע האָר,
 עס קלינגט דאך זאגערבאר.
 דאך שרייבט די צייטונג עס איז וואהר.

Refrain,

ביידע. לעזט, לעזט, קויפט און לעזט
 איהר דארפט אונז נור גלויבען אלעין
 קויפט א בלאט וועט איהר זעהן.
 לעזט, עס איז צום ווייניגן און לאכען
 פערשיידענע זאכען
 לעזט, לעזט, לעזט.

II.

שפור מאן. אט האב איך געפונען נייעס א פאק.
 א נאנט האט פערשלונגען א האק
 ווי מען האט זי געקוילעט האט מען יאפארט
 געהאקטא לעבער געפונען דארט.
 לינגער מאן. א קאמישע נייעס זעהט ביי מיר
 א קוה האט פערשלונגען לימאנעס פיער
 און אט אונזער זי ניעט אצינדער
 ווער מילך אן א שיער

דאס קלינגט דאך זאגערבאר,
 דאך שרייבט די צייטונג, עס איז וואהר.
 ביידע. (לעזט א. ה. וו.) Refrein.

III.

שפור מאן. שפאס האבען מיר איך אין טעאטער
 ווי מען שפיעלט א נייע שטיק
 דער דירעקטאר אונז געמאלדען האט ער
 און מיר געבען די קריטיק.
 לינגער מאן. און ווען ער בעצאהלט אונז נאך די סומע געלד
 דאן איז עס דאס בעסטע שטיק איף דער וועלט
 קיים גיעט ער נישט נאך, איז וועה זיין געבן
 דאס שטיק קען שוין ווייטער נישט געהן
 איהר קויפט א צייטונג און לעזט
 און דעם אמת פון איך קינדער וויסט.
 ביידע. (לעזט א. ה. וו.) Refrein.

IV.

שפור מאן. מאנכע צייטונגען וויסט איהר נישט.
 ערשיינען קינמאל זונטאג נישט
 נאך דער שרייבער איז קלוג
 ער פאלט אויף א פלאץ.
 לינגער מאן. און איך וויסט א צייטונג וואס וועט באלד ארויס
 א גרויסער שרייבער וועט זיין איהר בעל-הבית.
 איהר דארפט נישט זארגען
 איהר וועט לעזען מארגען
 וואס כ'האב געכטן פערנעמען שוין דאס
 איהר קויפט די צייטונג און איהר לעזט
 און דעם אמת פון איך קינדער וויסט.
 ביידע. (לעזט א. ה. וו.) Refrein.

פערוואנדלונג.

(א זאל מען טאנצט.)

מוראנא וויסט. האך לעבע אונזער וועט קינסטלערין, אונזער
 שטיק, אונזער נאכטיגאל פרייליך זאגנענשטראהל.
 אלע. האך האך!
 פרייגעלע. איך דאנק איך מיין דאמען און העררען פיר די עהרע

וואס איז מילט מיר צו, אבער איך בין די ווארעם געשמעקט
אז די ערדע געקערט נישט מיר אלץ וואונדערן דער קונסט, דארום
רוף איך און איז מיט מיר צו זאמען! האך לעבע די קונסט.

אלע. האך האך!

זארגעמבא. אים נאמען אינערן האהען אריסטאקראטיע, ערוועק
איך דאס געדענק פרייליך וואונדערשאהל, אינערע לעבלינגס
פרימאדאנע, זי זאל אינו בערען, און אינע פון איזערע קונסט
אריין פארטראגען.

אלע. בראווא! בראווא!

פרינעלע. אביאחאל איך בין מיעד פון דער פארשטעלונג, דאך
אבער איך קען איך נישט ענטזאגען נאכדעם איזער האט מיר אוי
פיער עהרע צוגעמילט!

אלע. בראווא! בראווא!

פרינעלע. נישט, מינע הערען, אפערן האט איזער שוין גענוג גע-
הערט צום אב וועקסלונג וועל איך וואנען איין אינפאכעס פאקס
לוער, דאס פרינעלע. (וואנט).

I.

פריי און ווארגלאז איז געפלינגען
מינע און וואלד א פרינעלע שעהן.
מיט איזער צויבערהאפטען וועזען
אונגעפליהלט די לופט מיט חן.

מיט איזער וואונדער ויסע שטימע
פרינעלע געוואנען זא געטליך און ריין
פיער געליבט און שטארק בעוואונדערט
האט זי א יעדער וואס האט זי דערזעהן.

נישט לאנג האט געוואנען דאס פרינעלע
פריי איז עס יעצט שוין נישט מעהר
מען האט זי געפאנגען
פאר שטערצען און באנגען
יעצט זעהט מען גאר פליעסען
פון איזער אויג א טרעהר.
איזער הערן איז פערשטימט
דאס פרינעלע ווינט?

עס ווינט אהיים — עס ווינט אהיים
מיט איזער שוועסטער און ברודער זיין צו זאמען
אין וואלד אין דעם.

עס בענקט נאך לעבע פון איזער טרייער מאמען
עס בענקט אהיים, עס בענקט אהיים.

II.

טריי און ווארגלאז וואנען, שפרינגען
פלעג איך ווי א פרינעלע ווכט
מינע קינדער יאזערען האב איך לוסטיג
מינער שעהן צו געבראכט
ביי מיין מוסער פיער געאכטעם.
זערטליך געליעבט האט זי מיך און געהיט.
שעהן געלערנט, נישט ערצויגען
שטענדיג בעוואונדערט מיך אייף יעדען שריט
איך וועל קינמאל פערנעסען מיין הימלע
דאס שטיבעלע דארט זא שעהן
א העלפט פון מיין לעבען
וואלט איך אב געגעבען
צו זיין וועדער דארט אום מיין מוסער צו זעהן.
עס ציהט מיך צוריק — צו מיין יונגער גליק
אוי עס ציהט צוריק,
איך בעיק אהיים (ביים)
מיט מינע שוועסטער און ברודער זיין צוזאמען
אין שטיבעל אין דעם
איך בענק אהיים
איך בענק נאך לעבע פון מיין טרייער מאמען
איך בענק אהיים (ביים) (אב מיט די דאמען).

לארענץ. אברהם.

לארענץ. מינע ווערטע פרינע, איך האב די עהרע איך פאר-
זושטעלען מינען אייגענעלעכען גאסט אינערען נייען קינסטלער
הערן אבראמא (מאנע אפאריין) יעצט וועל איך איך פער-
זענליך פארשטעלען פאר מינע פרינע און געסטע (שמעל פאר)
גראף ווארעמבא — הער אבראמא.

זארגעמבא. (דעהט זיך אוועק) יודע!

לארענץ. גראף, ער איז מיין גאסט! באראן דעלאמאר
(איער דעהט זיך אוועק) פירסט מוראנאוויטש.

מוראנאוויטש. מינע האנד זאל איך בעשמוצען מיט דער האנד פון איין
פערפליכטען יודען? גראף לארענץ, דאס האב איך פון איך נישט
ערווארטעט.

לארענץ. מינע פריינדע! מיין הייז, מיין האנד אין מיין הערץ, שטעהט פריי פאר יעדען מענטשן! יודע אדער קריסט עס בלייבט זיך גאנץ עגאל, איבערהויפט מאכט די קינסט קיין אינטערשער צווישען גלויבען און נאציאן! מיין דער קינסטלער זיין קריסט, יודע, אדער הייזע, ווי שטעטען און איהם זינע קינסט און רעספעקטערען איהם אלס קינסטלער.

זארגעמאכט. איהר זענט איהר יודענפריינד?

לארענץ. איך בין איהר מענטשנפריינד!

דעלאמאר. גראף לארענץ! איהר וועט נאך בלייבן איינזשייט סינאגאגע!

לארענץ. יעצט איז נישט די רעדע פון קיין סינאגאגע! יעצט איז די רעדע פון דעם טעמפל דער קינסט!

מוראנא. (צו די 2 געזעצן) מינע העררן! איך האבע איינע פראכטפאלע אידיע ווי דעם יודען צו אטאקירען, מיר וועלען איהם איינלאדען צו זינגען, מיר וועלען איהם אויספירען, הערונטעררייסען. און איהם מיט שאנדע פון דעם פלאץ פערטרייבען! געהט עס?

אלע. עס געהט.

זארגעמאכט. מינע ווערטהע דאמען און העררן! דער צו פאל האט אהער געבראכט, ענטשולדיגט. איך בין גראף לארענץ האט אהער איינגעלאדען דעם אבראמא אונזער בעריהמטען בארימטן! דעלאמאר. הערר אבראמא דער הייליגער וואו פון אבראמא. אונזער אונד יאקאב! אונזער אריסטאקראטיע לארעט דען העררן. עטוואס עכט יודישעס, זאגען ווי: "מה יאכוס" (מה יפית) אדער "כל נדרי" — אדער זאגט טרא לא לא (אדע לאבן קריסטן נאך א יודען).

אברהם. בעפאר איך פאנג אן מיין יודישען קאנצערט וויל איך איהר בעטען איהר זאלט אויסהערען א גאנץ קורצע געשליכטע! עס קלינגט זעהר גוט און עס איז אס ריכטיגען פלאטין!

אונגענדיג פליגעלע, מיר וועלען זאגען א קאנצערטל, האט זיך פארוועט מיט א שריינדעם פליגעל, מיר וועלען זאגען א סארטקע, ווער פון זי עס זינגט בעסער, און בירע האבען בעשלאסען אז דעם ערשטען וואס זי וועלען באגעגענען זאל זיין דער מבין אין דער ריכטער! און אויף ווערמען ער וועט זאגען ער זינגט בעסער דער זאל דעם אנדערען ארויספירען איהר אייג! זי האבען באגעגענט א חור, זי האבען דעם חור דערזעהלט פון זייער וועטע און דער חור האט געהיטען בירען זינגען! דאס פליגעלע האט איינגעהויבען דאס קליינע העלעלע האט אנגעהויבען צו ווארפען טרעלען און זינגען אז די גאנצע אלטן האט מיט געווינט, די ביטער האבען מיט זייערע בלעטער אפליידערט, דאן האט

די כאראקטע אנגעהויבען קראקען אין שרייען נאכדעם האבען בירע וועט. טענדע געפירענט דעם חור ווער פון זי עס זינגט בעסער? דער חור האט אראפ געלאזען די מארדע צו דרערר אין געענטפערט און די סארטקע זינגט בעסער! די סארטקע איז באלד צו געלאפען צום פליגעלע און עס ארויסגעפירט איהר אייג. און בירע, די סארטקע, און דער חור, זענען אוועק, און דאס פליגעלע געלאזט אלע ווייניגענדיג און קלאנגענדיג מיטן אויסגעפירטען אייג! א קלוגער פוקס איז צוגעלאפען צום אומגליקליכען פליגעלע און פרעגט: וואס וויינטו שעהן פליגעלע? דאס פליגעלע האט דעם פוקס דערזעהלט פון דער וועטע, זאגט דער פוקס: נו דו האסט זיך געוועט, עס איז דאך אפערפאלענע זאך, וואס וועט וויינטו? דאס שעהנע פליגעלע האט געענטפערט: איך וויל נישט דערפאר וואס די סארטקע האט מיר אויסגעפירט איהר אייג, איך וויל און קלאנג נאך דערפאר וויל א חור! איז דעך מבין אויף מיין זינגען.

אלע. (וויפאן צו) יודע! פערהאסטער יודע!

פייגעלע (קומט אן)

פליגעלע. אה מינע העררן שאנדע! שאנדע! מענטשען זאלען נישט פרייערליך לעבען, אונזער נאבלע קריסטליכע אריסטאקראטיע דאר. לען צינגען דעם ביטערעל פאר דער גאנצער וועלט. לארענץ. ווערטהע דאמען און העררן! דאס ארקעסטער איז מאנצואל האט אנגעפאנגען, איהר זיט אלע געלאדען צום טאנץ. (אלע אויסער אברהם און)

אברהם. (איינען) אונזער נאבלע קריסטליכע אריסטאקראטיע זאל צינגען דעם ביטערעל פון פרייערען פאר דער גאנצער וועלט ... דאן איז זי דאך א קריסטין? פארוואס זינט מיר אזוי מיין הערר? ווען עס זאל זיין פליגעלע וואלט זי דאך מיר דערקענט, אה לאמיר בעסער אוועקנעהן פון דעם ארט וואו מינע געפיהלע זענען מיט די פיס געטרעטען געווארען, און מיין הערר ווערט מיר צערניסען, לאמיר אוועקנעהן איהר איך פערלירען מיין פערשטאנד.

(זינגט פאן ערשטען אקט הנאהבים. און זינגענד)

פייגעלע.

פליגעלע. ווארום פערפאלגט מיר די סעלאדיע? ווייזט זיך מיר נאך אויס אדער זינגט יעמאנד? ווער איז דער אבראמא? אברהם? מען האט דאך מיר געזאגט אז ער איז אין אמעריקא, ער האט חתונה געהאט און לעבט גליקליך, און האט זיין שוועה געבראכען ... אזוי די אייגען די אייגען! די בליקע וואס ער האט צו מיר שטיי-

הענדיג אויף דער ביהנע געווארפן, איך האב געוואלט אויסשרייען
אברהם, אברהם, די ביזט עס?

מוראנאוויטש.

כוראנא. אה דא זענט איהר פרייליך? איך האב גאר נישט בעמערקט
ווי איהר זענט פון מאנא ואל פערשוואונדען, פרייליך זאגט שטראהל!
איך וויל אהע צערמאניע איך גאנץ אפפן ערקלעהרען אז אין
מיין הערץ ברענט א פיער פון ליבע צו איך, זינט דעם ערשטען
מאמענט וואס איך האב איך ערבליקט! פירסט מוראנאוויטש
לענט זיין פערמעגן צו איערע פיס און וויל גערן איער
שקלאפע זיין.

פריגעלע. א שקלאווע איז דער וואס האט א נשמה און א חאראקטער
פון א שקלאפען! מיין אויסערוועהלטער וועט זיין מיין מאן, און
מיין מאן, וועט זיין מיין הערר און נישט מיין שקלאפע.

מוראנא. איך בין פירסט מוראנאוויטש.

פריגעלע. איך בין פרייליך זאגט שטראהל הייפונגען.

מוראנא. דאן זענט איהר אין אונזער מאכט אין אונזער האנד! מיר
ווענען די אויסערוועהלטע פויגל פאלק, מיך קענען איך ערהעבען
בזו און די הימלען און ערנייערונגען ביו צור ערדע, מיר האבען
איך געמאכט פאר האפונגען און מיר וועלען איך דעם טיטל
אויסגען געהערן.

פריגעלע. איך? איהר קענט מיט איער מאכט, מיט איער שווער
מאנדען, מערען פערניכטען, דאס היסט ביי איך מלחמה און
זער מאכט אבער, אונזער קונסטלירישען מאכט זענט איהר נישט
אום שטאנדע אומצוברינגען! אונזער מאכט איז א פון גאט בענאב-
מע! און ווען מיר ווערען פון איך אלס קונסטלער אדער אלס
ראסע פערפאלגט און פערמאכטע דאן האבען מיר קונסטלער און
דערע לענדער וואו מיר ווערען געמאכטע און פערנעמען, דארום
שטעהט נישט מעהר פאר מינע אייגען, איהר זענט צו קלחן צו-
נייערדיג איך זאל מיט איך דיסקוסירן.

מוראנא. ה, ה, ה! הערט מינע הערן הערט! ראסע ראסע, די
ווינערן איז איינע יודן! פרייליך מיר וועלען זיך נאך זעהן!
ה, ה, ה, (אב)

(פריגעלע וויינט פון ערשטען אקט הנאהבים אברהם ענטפערט אום יי וואו וויסען
און ערשטע ביי פרינאל.)

אברהם. גאט מינער! איז דאס נישט געווען קיין חלום? פריגעלע!
מיין פריגעלע!

פריגעלע. אברהם! מיין אברהם! (אומצוברינג)

מוראנאוויטש (דערזעהט ווי אומגעטרעט)

מוראנא. גראף וועמבא; גראף לארענץ! אלע הערן אונד דאמען
קומט שנעל אהער, אהער רעסארטערס! שרייבט שנעל אין איערע
ציטונגען.

אלע.

אלע. וואס איז געשעהן?

מוראנא. אברהם! איזאק אונד יאקאב! דא האבט איהר זי.

אלע. פרייליך זאגט שטראהל!

אברהם. פרייליך זאגט שטראהל איז איינע יודן! הער אברהם
איז א יוד און פערמאכט האט זי דער גאט פון אברהם יצחק
און יעקב!

פארהאנג.

3-טער אקט.

(שעהנעט עמפלאנגט ציטער ביי פריגעלע.)

(געפאלטע קאסטעס - די ביהנע איז דונקעל - פאר-
האנגע אויף א גרויסע טהיר צוים אויפגאמע.)

יאקאב פרינאל. (קוקט אין די פארהאנג.) גאט מיין גאט! וואס האט איהר
פאסירט אויף דעם באל? איך האב זי נישט געהערט דערקענט די
מינסטערע פרייליך זאגט שטראהל איז געקומען צוריק פונם באר א
דערשלאגענע - א צערשטעמערטע - א צערבראכענע א גערווע-
זע - זי האט באלד געהיסען דער דיענערשאפט אלע איהרע
קליידער און ציהרונג אינפאקען, און זי פער-אום, ואנט זי, דעם
צויבער - דעם גלאנץ - און פארהרט צוריק אין ארמוטה און
אין ערענד, איך פערשעה זי נישט! נישט אנדערש נור זי איז
משוגע געווארען (מען קלאפט). ווער זאל עס דארט זיין אזוי שפעט
אין דערנאכט? אה, עס קען זיין עס איז דער דאקטאר (עפענט).

מוראנאוויטש (שכור).

מוראנא. אה, איהר זענט עס? דאס פרייליך שלאפט!

יאקאב. איך בעט איך, געהט, איהר וועט קומען אין דער פרייה,
מען האט מיר שטרענג פערבאטען קינעם נישט אריין צולאזען.

מוראנא. (אפארט.) זי וועט מיך אריין לאזען (צו איהר). דא האסטו א

נאנצען הינדערטער אין ערצעהל מיר אלעס! איך מוז אלעס וויסען
דו פערשטעהסט? אלעס מוז איך וויסען — דער הינטזיגער אָבענד
ברענגט מיר לעבען אָדער טויט.

יאָזעף. דער דירעקטאָר פֿונם מעזשער איז דאָ געווען! ון האָט איהם
געוואָגט אז ון שפּיעלט נישט מעהר. איהר זעהט? אָט זענען איהרע
קאסענעס געפאַקט, ון פֿאַהרט אוועק. ער האָט זיך געבעטען ביי
איהר וי וואָל וועהניגסטענס אָבשפּיעלען די לעצטע פֿאַרשטעלונג.
אלע בילעטען זענען שוין פֿערקויפֿט, האָט ון געשריגן אז פֿאַר
שווינגען — פֿאַר שפּיר'ע גראַביאָנעס, פֿאַר דומע עזלען. שפּיעלט
ון נישט! דאָס האָט ון אַ פנים איך געמיינט.

מוראנ. די גאנצע שטאָרט וויסט שוין פֿון דעם סקאנדאַל! דער
סקאנדאַל וואָל נאָך גרעסער זיין, דאָס שרעקליכסטע וואָס איז אַמאָל
געשעהן וואָל היינט געשעהן די שעהנע זינגערען מוז מינע זיין און
ווען עס וואָל מיר מיין לעבען קאסען.

יאָזעף. (אפּאַרט.) אָה, נאָט! איך האָב מירא פֿאַר איהם! איך וועל
געהן אויפֿוועקען די דענערשאפט (וויי אב).

מוראנ. דאָ בלייבען! הערסטו? מאכסטו גור איין שריט אזוי טידיטע
איך דיך אויף דער שטערע (ציגט אַראָוועווער) וואו איז ער?
ענטפֿער מיר, וואו איז ער? אייב די ווילסט לעבען בלייבען דאן
זאָג מיר די ווארהייט.

יאָזעף. ער שפּאַצירט אין גארטען, ער קען יערען אויגעגבליק
אריין קומען.

מוראנ. זאָ? ער איז דאָ ביי איהר? מיט איהר אין גארטען? ער
וועט זאָנכטו אהער קומען? (טראכט.) געה אריין אין דעם צימער
דאָרט און שווייג, דו הערסט? שווינגען וואָלסטו! וועסטו וואנען
איין לויט, דאן איז מיט דיין לעבען איין ענדע (וי אב.) ווען ון קען
מיר נישט געהערען וואָל ון זינען אויך נישט זיין (ער געהט צו
איהר צימער מיט קאנדעלאבער און רעוואָלווער, מען הערט אברהם'ן
זינגען אין דרויסען.) ער קומט אהער! יעצט הייסט עס לעבען אָדער
טויט (פֿערשטעקט זיך צווישען די פֿאַרהענגען.)

אברהם. (דענט זיך - ווערט זינגענדיג אַנטשראָגען.)

מוראנ. ער שלאָפֿט! יעצט איז די בעסטע צייט? איין שאָס אין זיין
פֿערשאַלטענע ברוסט און ער שטעהט מיר נישט מעהר אין וועג!
(וויי עס טהון - אברהם ערוואַכט - ביינע קעמפּען.) יודע! דיין ענדע
קומט דאָך. (אבראָמאָ האַט אַרויס ביי איהם דעם רעוואָלווער.)

פייגעלע. (אויפֿטריט.)

פייגעלע. פֿירסט! (פּוויז.)

מוראנ. פֿערפֿלוצט!

פייגעלע. שעהט איך!

מוראנ. (דעהיטהיג.) ענטשולדיגט!...

פייגעלע. איך ענטשולדיגען? איך?

אברהם. המן איז געוועזען אַ גרעסערע צרה און מיר זענען פֿון איהם
פֿמור געוואָרען! איהר זעהט פֿירסט מוראנאָוויטש אז דער יוד האָט
קראַפֿט און מאַכט ווען עס איז געטהיג. איך קען מיט איך 2
זאכען טהון. ענטוועדער מעלדען דער פֿאַליצז און איך פֿער-
האַפֿטען אלס גאנץ געוועהנליכען נאכט רויבער, אָדער איך אליין
וואָל מיט איך פֿערטיג ווערען און איך צינגען מינע קראַפֿט! איהר
זענט אָבער אַ גאנץ געוועהנליכער בעזאָפֿענער קערל אין פֿירסט-
ליכע קליידער, און מיט אַ בעזאָפֿענעס מוז מען אזוי האַנדלען!
מאָרש ארויס.

מוראנ. ענטשולדיגט! ענטשולדיגט! (אב, אויף יענער זיט טהון
שריט ער.) יודע!

יאָזעף. (קראַפֿט און טהון.) עפֿענעט אויף לאָזט מיך ארויס.

פייגעלע. ווער איז דאָרט? וואָס נאָך פֿאַר איין אונגליק איז דאָ
געשעהן?

אברהם. שרעק דיך נישט עס איז דיין קאמער מערדען! (עפֿענט.)
ווי קומסטו אהער?

פייגעלע. ווער האָט דיך איינגעשלאָסען?

יאָזעף. דער חויר וואָס רופֿט זיך פֿירסט! איך האָב גאנץ גוט געזעהן
וואָס איהר האָט מיט איהם געטהון, אַ קנאק אין דער ערד אריין!

פייגעלע. קענסט געהן יאָזעפֿינא און אונז אליין לאָזען. פֿאַק איין
דיינע זאכען דו פֿאַהרסט מיט אונז מיט.

יאָזעף. אַה האָ, איך בין שוין לאַנג איינגעפֿאַקט (אב.)

פייגעלע. באַלד באַרד וועלען מיר אוועק פֿון דער אַנטיסעמיטישער
באָנדע.

אברהם. באַלד וועלען מיר זיין דאָרט וואו מיר האָבען געפֿריהט און
געוואָקסען.

פייגעלע. וויסט אברהם, אז דאמאָלט איז מיר בעסער געווען ווי
היינט, איך האָב גאָר גוט געוואוסט, גאָר גוט פֿערשטאנען, ווען
איך האָב געליטען זענען מינע ליידען געווען די אַרעמקייט — די
ליעבע צו דיר — די ליידען פֿון איין אַרימע יודישע מאַכטער.
היינט אָבער זענען מינע ליידען דאָפֿעלט, איך ליידען אלס יודישע
מאָטער פֿאַר מיין פֿאַלק, און ליידען אלס קונסטלערין.

אברהם. די ליידען פֿון אונזער פֿאַלק זענען אָהן אַ סוף! וואָס דער
יוד איז גרעסער און אָנגעזעהנער, וואָס מעהר ער ווערט פֿון דער

וועלט געשעצט און געאכטעט אלץ מעהר שונאים האט ער! איך האב מיר געמוזט געבען און אימאלענישען נאמען נור דער פאר איך ואל קענען עררעכען מיין ציעל. דא האבען זיך פועל יודישע קינדער געשמדט אום צו בלייבען ביי דער ביהנע.

פייגעלע. געשמדט? ווער אמונה פערביטען צולעב ברויט צו לועב דעם מעאטער גלאנץ? זעהסטו אברהם? ווען איך ואל וויסען אז פאר מיר שמעהן 2 ווענען ענטייערער בייטען מיין רעליגיאן און ווערען די קעניגין פון דער קונסט, אדער בלייבען א יודיש קינד און געהן בעטלען, איך וועהרע די צווייטע! גראפען — פירסטען — פרינצען — האבען מיר אנגעבאטען ווערען קרוינען, ווער רייכטהיים, ווער לעבען, און איך האב נור געדענקט אין דיר, אין דער שבועה וואס מיר בידע האבען געשווארען און בין געבליבען און בלייב טריי צו מיין נאט — מיין פאלק — און מינע ברודער.

אברהם. ביזט געוועהן און בלייבסט א יודישע נשמה!

יאזעפינא (אויפטויט)

יאזעפין. ענטשולדיגט! איינע אונבעקאנטע דאטע איז צו געפאהרען מיט און עקיפאש, ווי נאנט זי האט איך וויכטיגעס מיטצושטעלען.

פייגעלע. אזוי פריה? ווער קען דאס זיין, הייס איז ארמ קימערן. (יאזעפינא אב.)

אברהם. איך ווער איך לאזען אלעין.

פייגעלע. מיך אלעין לאזען? פאר דיר האב איך קינע געהימנט — בלייב דא און אויב זי האט געהימנט? אזוי וועלען מיר זי בידע הערען (מען קלאפט) הערען! (יאזעפינא עפענט און אב.)

גרעפער (פערשטערט)

גרעפין. (ענטשולדיגט) נומען מארגען!

פייגעלע. אה, מינע וואהלטהעטערין! מינע הומלישע דעמערן!

גרעפין. מיין טהערערע קינד! (אומארמונג) ווי פרייט עס מיך, דיר צו זעהן מיין לעבעס טהערערע קינד! איך זעה אז איך דו פרייטסט דיר מיט מיר, אבער דו ביזט אויפגעקומען, דו האסט געהאט פערדרום און שמערצען?

פייגעלע. איז ווייט?

גרעפין. אלעס! איך בין אין שוין דא וויט פאגגעטערן אבער!

ווער איז דער יונגער מאן?

פייגעלע. דאס איז אברהם, מיין לעבענס-בעגלייטער.

גרעפין. דיין לעבענס בעגלייטער? און ווי הייסט ער? אברהם (צו אברהם) איז דא וועט ענטשולדיגען יונגער-מאן, איך ויל בלייבען

דא אלעין מיט דער פרייליך, וויר האבען געהימנטע.

פייגעלע. איז דא וועט ענטשולדיגען גרעפין, איך האב פריהער פאר-געשטעלט דען העררן אלס מיין לעבענס-בעגלייטער, און פאר איהם האב איך קינע געהימנטע.

גרעפין. איז דאס די דאנקבארקייט? ווי א מוטער האב איך פאר דיר געווארגט! נומ! יעצט קען איך דיר און ווייט ווי מיט דיר צו האנדלען, יעצט גלייב איך אלעס...

פייגעלע. וואס גלויבט איהר?

גרעפין. אלעס וואס מען האט פון דיר ערצהלט, פירסט מורא-נאויטש האט רעכט, אונדאנקבאר ביזטו אין דיין רעדען און האנד-רען — געלד, פאר געלד און דעמאנטען דינע זעלע פערקויפען.

פייגעלע. אוי אברהם.

אברהם. מאדאם! וואס לאנג ווי איהר האט געדעמט צו מיין פייגעלע ווי א מאמע בין איך געשטאנען פון ווייטען און האב געשוויגען! יעצט אבער, ווען איהר רעדט צו איהר אין דעם טאן פון א גרעפין ווער איך רעדען.

גרעפין. נומ! דאס וועל איך זיך בארד איבערצייגען, איז קענט בלייבען (שריפט עפעס דעם און אקאנווערט) דא איז דיין שיקוואל, פייגעלע! יעצט הערט! מינע פריינדע, פירסט מוראנאויטש, גראף ווארעמבא און די גאנצע הויכע אריסטאקראטישע געזעלשאפט האבען מיר ערצהלט דאס איז בידע האט אונזער ארעל אויס-געלאכט, אונזער אריסטאקראטישע ערניערונג, דארום וועל איך זעהן ווי אזוי וועסטו פייגעלע נעמען מיר דיין וואהלטהעטערין, דיין צווייטע מוטער. (צו אברהם) יונגער-מאן, ווייט און ערעלמאן און לאזט אונז אלעין!

אברהם. ענטשולדיגט פייגעלע, איך דענק עס איז בעסער פאר איך בידע אלעין צו בלייבען (אב.)

פייגעלע. נו, וואס פערלאנגט איהר גרעפין?

גרעפין. מוטער! מוטער דוף מיך. איך פערלאנג פון דיר 2 פונקט-טען! ערשטענס וואלטו מיט מיר זאפארט אריבערפאהרען צום פירסט מוראנאויטש — צו גראף ווארעמבא און צו די איבריגע וועלכע געפינען זיך יעצט אין זאל און זי בעטען אומפערציהונג, דאס איז פונקט נומער 1, פונקט נומער 2, איך פערלאנג פון דיר דו וואלט נעכסטען וואנטאג פריה בערייט זיין זיך צו טייפען; וועסטו ערפילען מיין פערלאנג אזוי טאך איך דיר פאר דער גליק-ליכסטער און רייכסטער פרוי, דא האב איך אלעס אנגעשריבען אין דעם פאפער, פון דעם מאמענט וואס דו וואנטסט דיין יא — דאן גע-געהערט מיין פערמעגען דיר (פיווע) פאר וואס שווייגסטו? איך

ויל אין ענטפער! נישט אן ויל, איך פאדער.
פייגעלע. (פייגעלע וויפט צו די טהור שרעט) אברהם! אברהם!
גרעפין. פון דיר פערלאנג איך אין ענטפער.

אברהם.

אברהם. דו האסט מיר געוויסן פייגעלע?
פייגעלע. די נוסע, עהרליכע נוסהעריגע גרעפין וועלכע איך האב
פערנעמערט, און נאך געבעטען פאר איהר לעבען, פערלאנגט
פון מיר יעצט איך וואל איבערבעטן די אריסטאקראטען און נאך
שרעקליכעס — איך וואל מיר טויפען.

אברהם. זיך טויפען? וויסט איהר וואס אונזערע עלטערן האבען
געענטפערט אויפ'ן שטער-הויפט? מיר געבען גערן אונזער לע-
בען פאר אונזער רעליגיאן.

גרעפין. איך געב איהר אבער מירן גאנץ פארמעגען, איהר וועט
זיין די רייכסטע און די גליקליכסטע.

פייגעלע. ריך און גליקליך? אין ארטהום. און מירן אמונה —
מירן גלוק! ער איז, מירן צוקונפט'יגער מאן! יעצט האט איהר מירן
ענטפער און טהוט ווי איהר פערשטעהט.

גרעפין. הער אבראם! לעזט וואס דא שטעהט געשריבען.
אברהם. (לעזט) קינדער! איך געב איך מירן מוטערליכען זענען.
נאך וואל געבען הצלחה אין ברכה... וואס הייסט דאס?
פייגעלע. גרעפין! מוטער.

גרעפין. דאס הייסט, אז איך האב מינע קינדער אויף דער פראבע
געשטעלט, איך אלץ האב מיר געוואלט איבערצייגען צו זענען
איהר טריי געבליבען איינער פאלק און איינער ברודער, וואלט
איהר געווען מירן פארשלאגן אונגענומען, אזוי וואלט איך דאס פא-
פיער צוריסען און איך פערמאכטעט, אזוי אבער וויל איך מירן
פערמעגען — מירן לעבען מיט איך טיילען וויל איהר זענען יודישע
קינדער פון מירן נאך פון מירן פאלק, איך בין א יודישע מאכטער.
פייגעלע. א יודיש קינד? איהר גרעפין? ... מוטער, מוטער,
טרייטע מוטער!

גרעפין. 17 יאהר בין איך אלט געווען ווען מירן גאט-וועליגער
מאן גראף ראטאצי האט מיר פון מינע עלטערן ענטריסען —
פארפיהרט און געטויפט, שפעטער האט ער מיר געמאכט פאר
זיין געזעצליכע פרוי. מינע עלטערן זענען פאר שאנדע און ער-
נערנים געשטארבען, זייער איינציגער זון מירן ברודער האט זיך
שפעטער בעזעצט אין קינע, איך האב מירן צו איהם געווענדעט,
ער האט נישט געוואלט הערען פון מיר, לעצטענס האב איך ער-

פאהרען אז ער איז געשטארבען קינדער-לאז, אין זיין גאנץ פער-
מעגען האט ער איבערגעלאזט זיין פערוואנדטען וועלכען ער האט
אלס זיין אייגען קינד אדאפטירט.
אברהם. נאך! ווי עהנליך איז די געשיכט מיט מינער, ווי האט
איינער ברודער געהיטען.

גרעפין. מאג'ן ליליענטאהל.
אברהם. מירן אנקעל... פייגעלע קניה ניערער פאר דער וואהל-
טהעטיגער פרוי, זי איז דער מלאך וועלכער האט אונז בידען
גליקליך געמאכט (ביידע קניה'ען און זינגען הנאהבים).
גרעפין. (הויבט אויף די הענט) קינדער! דער נאך פון ישראל וואל
אייך און מיר און כל ישראל בענטשען.

פערוואנדלונג.

(סצענע ווי און ערשטען אקט אין צווייטען בולד.)

בעריל. וואג מיר נאך שמערל, וואס פאר א שמחה איז היינט אויף
דיר, וואס דו ביסט אזוי פערבליאטשקעט.

שמעריל. היינט איז א טאג פון לויטער שבתות, ערשטענס האט
שמואל ליב טריינעס זיין שוויגער בעגראבען, האט מען געבליאט-
קעט, צווייטענס איז ר' בערעל ראכטעסטריווקערס יאהר-צייט האט
מען ווידער געבליאטקעט! און גלאט א טרונק בראנפֿען גאנץ
דאוונען, און וואס פאר א שמחה איז אויף דיר?

בעריל. יודישע שבתות! וואס פערשטעהסטו נישט? משה הינדעס
האט זיך איבער געבעטען מיט זיין ווייב איז משקה, יעקיל פרא-
קעס האט חתונה געהאט מיט איציקעל דראפקעס מאכטער און
וועדער משקה! היינט האט זיך א חסיד מיט א מתנגד צו הרגעט
און איך האב מירן אריין געלעגט אין שלום געמאכט איז ווייטער
משקה, און גלאט אזוי אביסעל בראנפֿען, אין מענדיל דער בעל-
העגלה איז אוועקגעפאהרען און אמעריקא איז ווידער משקה.

שמעריל. האסט מיר דערמאנט אן אמעריקא, אט האט מיר דער
ברעפענטרענער אבגעגעבען א ברייטע פון מירן איירעם פון אמע-
ריקא, איך האב נאך פערנעסען איהם צולייגען.

בעריל. פון אמעריקאשקע א ברייטע? איך בין א בעל'ן צו הערען וואס
ער שרייבט.

שמעריל. וועסט הערען וואס עס טהוט זיך אינטער דער ערד.

בעריל. וואס הייסט עפעס אינטער דער ערד.

שמעריל. בהמה! וואס וויסטו נישט? למשל: אט שטעהען מיר דא
און אונזער אונזערע רגלים איז אמעריקא, ווען דו האסט למשל

אראנגען שטעקען אדער א שפיץ און דו שטופסט אריין אזוי טיפ, טיפ אין דער ערד, אזוי מאכסטו א לאך אין אמעריקא.
 בעריל. אזוי, א לאך אין אמעריקא, פ-ס-ס, פלאי פלאים, אזוי אינטער איז אמעריקא, ס'הייסט, אז מיר זיצען דא, זיצען מיר אויף אמעריקא, פ-ס-ס, נור איך בין שטאנענדיק צו וויסען וואס מאכען אונזערע יודעלעך אונזער דר'ער.
 שבעריל. (ווייניג) מאכסטו דו שולא דעם 28-טען.
 בעריל. וואס זשע מיינט ער?

שבעריל. דאס הייסט אדאז אויף זייער לשון היום יום א' פרשת וישלח (ווייניג) מין טייערער פאטער אין לוי.
 בעריל. וואס הייסט פאטער אין לוי?
 שבעריל. דאס הייסט מסתמא אזוי פאטער אין לוי? און לוי... אהא, לוי מיינט ער מסתמא מיהר'ר... ר... (ווייניג) מין ווייף מיט די שטילדערנס זענען ארייט! אהא, איך האב עס!... זמן ווייף מיינט ער ווייב און שטילדערנס מיינט ער דין טאכטער טשערני און אלע רייד? מיינט ער אדאז, וי אזוי אויף דער צייט (ווייניג) איך האב געמוזט האסט מוין.

בעריל. וואס האט ער?
 שבעריל. געמוזט האסט מוין... לאמיר נאך זעהן! שא איך האב עס, פערשטעהסט? ער איז אזוי גליקליך מיט זיין טשערני אז ער טאנצט פאר גרולה האפ, האפ, טאן, דאס הייסט ער זינגט פאר שמחה אויפ'ן מאן (ווייניג) דשאדש, געהט אין סקול... דאס איז שוין עפעס נים קיין יודישע נאך, מרושארשי, מרושארשי דאס איז א נאמען פון אנ'אנדק, פון א חיה? הכלל מיר וועלען זעהן ווייטער, טשערני זמן ווייב איז א גאנצע לידי... כ'האב דיר געזאגט אז וי האלט שוין ביי תשעה ירחי לידה? מיר האבען 4 רובס. א פארלער — א קיטשען — 2 בעט, — רובס... רובס... רובס... (קערט) אהא, איך האב עס, ער מיינט, גאט האט זי מוכה געווען מיט 4 קינדער, איינער הייסט פארלער, איינער קיטשען, און די 2 בעד — רובס, מיינט ער מסתמא א צוויילינג, מסתמא 2 בתולות.

שפורמאן, לינגערמאן.

(אין הערע אנגען, ווילען זי פאטאגראפירען).

בעריל. ווער זענען דאס די 2 שדים? (ערשרעקען וויר).
 שבעריל. שמע ישראל!
 רעפארטיערס. בערוהיגט אייך.
 שבעריל. אה, ברוכים הבאים.

בעריל. שלום עריכם.
 שבעריל. פרעמדע?
 לינגערמאן. מיר זענען קיין פרעמדע.
 בעריל. סיחרים?
 שפורמאן. נין, אויס וויען.
 שבעריל. וואהן?
 לינגערמאן. וויען.
 בעריל. א, פון וויען? שרכנים?
 שפורמאן. רעפארטיערס! מיר זענען פערטרעטערס פון דער פרעסע.
 שבעריל. א פרעסער? אט האסטו דיר! מיר האבען אלען נים וואס צו עסען זענען צו געקומען נאך 2 פרעסערס.
 לינגערמאן. נים קיין פרעסערס זענען מיר, נאך מיר זענען ציטונג שרייבער אלעס וואס עס טרעפט זיך, לאזען מיר וויסען די וועלט.
 בעריל. אין ביי מיר האט זיך געטראפן.
 רעפארטיער. וואס האט זיך געטראפן (בערויט צום שרייבער).
 בעריל. מין ציגע איז פערפאלען געווארען — חמאליעט אריין.
 לינגערמאן. איהר קענט אונז אלעס ערצהלען און די גאנצע וועלט וועט עס וויסען.
 בעריל-שבעריל. מהיבא תיתי, מיר וועלען אייך אדאז זאגען.
 רעפארטיער. און מיר וועלען שרייבען.
 (ווייניג קווארטעט).

אלע. ניעס, אבער ניעס. (3 מא')
 לינגער-שפורמאן. וואס אונז שנעלער וואס נאך מיר פערלאנגען. (2 מא')
 שבעריל-ליבעריל. אויף א טעלער וועט מען אייך דערלאנגען.
 אלע. ניעס איבער ניעס. (3 מא')
 לינגער-שפורמאן. פון פאליטיק און פון קריטיק וואס צום שטאט בעלאנגען.
 שבעריל-ליבעריל. וואס נאך געטהיג וועט מען אייך דערלאנגען.
 לינגער-שפורמאן. וואס האט פיליכט געטראפן?
 א פרוי איז פון אמאן אנמלאפן?
 לינגערמאן. האט יעמאנר היער באנקראטירט, פיליכט האט מען א פרוי פערפיהרט?
 שבעריל-ליבעריל. זעהסטו, טאמער ווייסטו וואס זי קענען נאך פלאפלען?
 לינגער-שפורמאן. איז א פרייער ווען געוועהן.
 א מארד פיליכט געשעהן.
 שבעריל. אוי די דייטשען, קוק אויף זי.

בעריל. נאך די גבחה קרינגען זי.
 שמעריל-לבעריל. אלעס וויסען (2) קוק נאך ווי זי צאפליקען.
 לינגער-שפור. שנילער בענינט.
 בעריל-שפור. ווער איז א קינד.
 לינגער-שפור. נו רעדט.
 בעריל-שפור. ווער רעדט.
 לינגער-שפור. איהר רעדט.
 בעריל-שפור. וואס רעדט?
 לינגער-שפור. די גייעס.
 בעריל-שפור. וואס גייעס.
 לינגער-שפור. די גייעס.
 שמעריל-בער. איך ווייס.
 שמעריל. הערט נאך איהר דעמטשען בון צום לעצט.
 בעריל. שלאגט נישט איבער אפילו ווען איהר ווערט צוועצט.
 אלע. פאנגט אן הערט זיך אמן.
 בעריל. בארד נאך ראש-השנה
 איז מען מחדש די לבנה
 און טאק! תיכף נאך סבית
 ברייב איך א קבצן אויף דרוקעס.
 שמעריל. אויף יום כפור קוילעט מען כפרות
 די דענסטען האקען פונם שוחט צרות
 ער קריכט נאך אין קנך אין יעדען טעפיל
 און ווכט א געבאקענעם עפיל.
 שפור. אן. א, ער מיינט דאס ציטונגס קעפיל
 עס זאל זיך שרייבען זא
 צווייב א היילען עפיל
 האט דער שוחט פערפיהרט א פרוי.
 לינגער. אן. גיין, דאס ראש השנה
 אין לאבאנץ
 גלויב איך ער מיינט דאס
 אז דער שוחט מיט דער דענסט מויד
 ווענען ענטלאפען נאך מערקט.
 בעריל-לשם עריל. נו יא, נו שרייב.
 לינגער-שפור. איך שרייב.
 שמעריל-בער. אלעס שרייב.
 שפור-לינג. איך שרייב, קלינגען וועט
 דאמיט די וועלט.
 שמעריל-בער. וויסען זאל דאס די גאנצע וועלט.

שמעריל. און פאר דער מיה דעמטש פערשטעהסטו?
 לינגער-שפור. נו, וואס נאך וואלען זי?
 בעריל. עפען אויף דעם בייטעל. שטופ אונטער נו.
 לינגער-שפור. היער האבט איהר געלד
 דעוועג גייעס וועט לייענען די גאנצע וועלט
 גוט, גוט, גוט, גוט
 עס האט דא פילע אינטערעסע
 גוט, גוט, גוט, גוט, וועט זיין פאר אונזער פרעסן.
 בעריל-לשם עריל. גוט, גוט, גוט, גוט.
 פאר דעם געלד הייסט ער אונז פרעסען.
 לינגער-שפור. לעזען וועט מען אין דער היים
 נו געוויס אין אונזער היים
 אין דער היים לעזען אין דער היים
 יא נאך מיר רעפארטערס גייענען זיך די מיהע.
 בעריל-שפור. בריות זענט איהר אלע טאק!
 ווען מען טראגט איך צו.
 לינגער-שפור. גיין, מיר וויסען אלעס
 זעהרנט איך דענק.
 שמעריל-בער. און מען זאל איך נישט דערצעהלען
 ווייסט איהר נאך א קרענק
 (ווערער-האלען, גוט, גוט, גוט, בון אין דער חיים).
 בעריל. תקיעה.
 שמעריל. שברים הרועה! ביי אונז אין דערהיים אין אונזער אייגענע
 היים, תקיעה גדולה.
 לשנה הבאה בירושלים.
 (טאנצען אלע פילער).

פערואנדרלונג.

צומער ווי אין ערשטען אקט III בילד, עס איז דעמטש פאר נאכט.
 אויפ'ן מיט שטעהן דעמטש מיט נישט אונגעצונדענע ליכט, אויף א
 בעט ליגעט שמואל א קראנקער, ער שראפט
 אקעסער שפילט די שכינה, אין דער וואנד ציגט זיך דאס
 בילד פון פלינגעלע מיט א ספר תורה אין דער האנד.
 שמואל, אוי, פלינגעלע, פלינגעלע! מ'ן טייערע עהרליכע מאכטער דו
 מוטשעסט דעם טאטען דינעם? דו געמסט נקמה פאר מ'ן
 אכוריות האב רחמנות אויף ד'ן אלטען טאטען! זי מיר מוחל און
 בעט דאס פאר מיר דעם ר"ב ש"ע ער זאל מיר מוחל זיין מינע
 עבירות! מ'ן נשמה פערלאזט מ'ן, קומט ליכט בענשען, קומט

לאמיר איך זעהן צום לעצמען מאל, אמרער מינע אייגען שליסען
זיך אויף עוויג (רוסט) גאלדע! גאלדע!

גאלדע (בלינד מיט א שטעקען).

גאלדע. וואס שרייטסטו שמואל? וועמען רופסטו?
שמואל. גאלדע. מיין לעצטע שעה איז געקומען. עס האט זיך אָנגע-
קרוקט די צייט וואס איך דארף אָבערבען דיין וואספון פאר דעם
בית דין של מעלה, אוי וואו זענען די קינדער?
גאלדע. קינדער? ... אלטער! קינדער זענען זיי די פֿינגערלעך. ווען זיי
זענען קליין האלטען זיי זיך אין דער נעסט נעבען טאטע מאמע.
אָבער ווען זיי ווערען גרויס, צופליהען זיי זיך, 2 קינדער אויגע-
שעהנע אויגע ליעבע לעבען זיך גליקליך אין אַמעריקא דארט,
און ווילען גאר נישט וויסען פֿון זייער בלינדע טאטע און פֿון זייער
אלטען קראנקען טאטען, וואו איז דער נחת? דער נחת וואס
מיר האָבען געהאַפֿט צו האָבען? נחת אויף דער עלטער.
שמואל. אלטע, זאג איהר זי זאג אוועק געהן, זי זאג מיך נישט
מוטשען.

גאלדע. אלטער, ווער מוטשעט דיר? ווער זאג אוועק געהן.
שמואל. פֿינגערלעך!

גאלדע. פֿינגערלעך! פֿינגערלעך! אָט זעה איך פֿינגערלעך, זי שטעהט ביים
וואַסער ... און וואַרפט פֿון זיך אַראָב די קליידער, אָט זעה איך
איהר שעהנע פנים ... אָט הייבט זי אויף איהרע הענד צום הימל
און שרייט; זיט געוונד מינע טאטע מאמע, און אָט איז זי אין וואַ-
סער אַרײַן געשפרונגען ... פֿינגערלעך, טאָטער מינע, קינד מינע.
האָב רחמנות אויף די טאטע מאמע (פֿאַרט נעכען שמואל ער אומאַרײַסט
זי, ביינע וויינען).

שמואל. גאלדע, אונז שטראָפֿט דער רבֿשׂע, מיר געהן אויס פֿון
שוואַכהייט אין הונגער און קינדער קומערט זיך נישט ווענען אונז,
נישט קיין פֿרעמדע, נישט קיין קרובים, נישט קיין קינדער. שוין שפּעט,
אלטע?

גאלדע. וואס ווייס איך א צינד פֿון שפּעט און פֿריה? מיר איז אלץ
פֿינגסטער! טאָג און נאכט אלץ איינס פֿינגסטער, פֿערפֿינגסטערט
מיין וועלט, דו האָסט דאָך אייגען אלטער ביזש נאָך גליקליכער פֿון
מיר, איך האָב מינע אייגען אויסגעוויינט, פֿינגערלעך האָט מינע
אייגען מיט זיך מיט גענומען.

(וויינען רוסט).

פֿינדע וועה דעם טאטען וועה,
וועה דער מאמען וועה.

אויף דער עלטער, אוי וועה איז מיר און ווינד
זענען מיר געבליבען, אוי אָהן א קינד,
די אלטע מאמע איז בלינד
פֿון וויינען נאָך איהר קינד,
נישטאָ קיין קרוש פֿאר טאטע מאמע
רבֿשׂע, אוי וועה חטאָתי,

גאלדע. גאט זעה די טרעהרען
דו מוזט דאָך דערהערען
ווי עס וויינט אַ מאמע א צינד
איך האָב קינדער געבוירען
און האָב זיי פֿערלירען
וועה איז דער מאמען וועה און ווינד,
וואס האָב איך דערפֿאַר
וואס איז מיין שוין.
עלענד בין איך אָהן א קינד
שמואל. פֿליסט מינע טרעהרען
אויף דער עלטער וואס קאן פֿון אונז ווערען
בכלות כחני אל תעובנו.

פֿינדע וועה דעם טאטען. . . (בזו חטאָתי)

פֿינגערלעך מיין קינד, מיין יודישע נשמה.
שמואל. (הויבט זיך אויף) שוין צייט ליכט צו בענטשען, אלטע,
גאלדע. (האָט שוין ליכט אָנגעצונדען) ווי אזוי פֿיהלסטו, שמואל?
שמואל. איך האָב מיך אויסגעוויינט איז מיר ליכטער געוואָרען.

גאלדע. (אָבערשט ליכט) ברוך הוא וברוך שמו ...
להדליק נר של שבת ...
לפֿכיד אונזער געבאָט
לפֿכיד שבת קודש

אויסטרײַט אַברהם.

אַברהם. אַ גוט שבת.

גאלדע. ווער איז דאָרט? ווער איז דאָס געקומען? איך בין אַ בלינדע
איך קען נישט זעהן, שמואל! שמואל!

אַברהם. שרעקט איך נישט ליעבע אלטע! איך בין אַ יוד טאָחינו בני
ישראל דאָ וואָהנט ר' שמואל גאָלדעס?

אַברהם. איך בין געקומען איך אָבערבען אַ גרויס.

גאלדע. אודאי פֿון מינע קינדער אין אַמעריקא.

שמואל. וואס מאכען זיי?

אַברהם. איינער קינדער האָבען מיר דערצעהלט אז איהר האָט געהאט

נאך א קינד, אטאכטער פליגלע.
 גאלדע. מיין פליגלע, מיין ארעם פליגלע, הינט פונקט 8 יאהר.
 אז מיר האבען זי פערלירען.
 שמואל. וועט איך יונגער מאן! מה שמיכם?
 אברהם. אברהם!

שמואל. איך ר' אברהם, איז דאס געווען א פליגלע, א זונגענדונג, א טעכטערל, א גערעכטענס, א מלאך א שעהנע, א נשמה א טייערע נאך איך בין געווען א שלעכטער, א גרויזאמער, א ווילדער רוצח איך אלעין האב זי דערהרגעט.

אברהם. איז דאס חרטה?

שמואל. איז חרטה!

אברהם. זי איז געשטארבען?

שמואל. זי האט זיך דערטרונקען.

אברהם. הערט ר' שמואל, איך האב ערשט הינט געלעזען א נעשיכטע אין הצפירה וואס איז פאר איך שטארק אינטערעסאנט. פונקט ווי ביי איך, איז ביי געווען עלטערן אזא אונגליק געשעהן, דורך די עלטערן'ס שולד האט זיך ווער טאכטער דערטרונקען די ער מערען האבען געוויינט און געקלאגט איבער ווער פערלירען קינד, דאס קינד אבער? האט די עלטערן נאך פערלאזט און איז אוועק אין דער וועלט, דארט האט זי אויסשטודירט אין קאניסערוואטאריום, און איז געווארען א בעריהמטע זינגערין, פירט מען גראפען פערגעטערן זי, און טראץ דעם וואס איהרע עלטערן האבען זי אזוי שלעכט בעהאנדעלט, איז זי דאך געבליבען טריי איהרע טאטע מאמע און א טרייע טאכטער צו איהר פאדער ישראל.

שמואל. איך, איז איהר גליקליכע בענידענס ווערטהע ערטערין.

אברהם. די גליקליכע בענידענס ווערטהע עלטערן, דאס זענט איהר ר' שמואל און איהר אלטע בלינדע מאמע, אייער טאכטער, אייער פליגלע לעבט.

שמואל-גאלדע. מיט ערשטוינונג אינווער פליגלע לעבט? !!

אברהם. (עפענט די טהור) קום ארומן פליגלע.

פליגלע.

פליגלע. טאטעניו! מאמעניו!

שמואל. מיין פליגלע !!

גאלדע. מינע אויגען פֿונ'ם קאפף (אומארמונג).

פארהאנג.

ענדע 3 טען אקט.

4-טער אקט.

זימער ביי דער גרעפֿין פֿון 1-טען אקט. 5:11 געזען וועט אלס בלה גאלדע פֿון איהן זעט ... גרעפֿין פֿון דער אנדערער זעט, מיר-לעך ארום איהר מיט דעם, גרעפֿין פֿון פֿלעכט איהר די האָר, שטער: דע שטעהט אויף א בענקל.

גרעפֿין.

גרעפֿין. יא, יא א יודישע נשמה. א יודישע חתונה, זאל הינט זיין ווען איך האב דאס דערלעבט ביי מיר, זאל איך מיך פֿרייען מיט מינע טייערסטע, מיט מינע ליעבסטע. ר, שמערל פראוועט די חתונה לויט די יודישע מנהגים.

שטער. זיך הורא! א שעהנעם, א פֿינעם וויזואל זאל געשפּילט ווערען פֿאר אונזער מליץ יושר, פֿאר אונזער מלאך מושיע, פֿאר אונזער גרעפֿין ראטאצי זאל לעבען, לאז מען אריינברענגען דעם חתן, זאל ער בערעקען די בלה.

שמואל. אברהם, יודען, (בערעקען די בלה).

שטער. זיך (וויינט). די מחותנים און קרובים און טאטע מאמע אלע, וואס שטעהען נעבען דיר דו שעהנע בלה

האבען אלע געוויינט אין נעבעמען גאט אין דער שטיל,

צרות האכטו אינו פֿערשאפט זעהר פֿיעל

אז דו לעבסט ניט, האבען געמיינט אלע

הינט פֿיהרען מיר דין צו דער חופה

דיך שעהנע בלה.

II.

דיין גרעפֿין, די גוטע די פֿרומע די שעהנע האט דיך בעגליקט, בעגליקט מיט איהר נשמה די רימע

זי האט אונז יודעלעך דערפֿרייט,

מיט נחת און גדולה

גאט זאל איהר שענקען גליק

און יאהרען פֿיעלע.

דער טאטע, די מאמע, די גרעפֿין

און מיר אלע

ווינשען לאנגע יאָר, ברכה והצלחה

חתן וכלה

בער ל. צו דער חופה!

אלע. צו דער חופה

גרע פין. יעצט מינע לעבע קינדער, געהט אין דער סינאגאגע און פערמינגט אייך מיט דעם וואונש פון אייערע עלטערן. און גאט אין הימל זאל אייך בענטשען מיט גליק און פריידען אייער גאנצע לעבען לאנג. איך וואלט גערן מיט געפאהרען מיט אייך אבער איך ערווארטע מינע קריסטליכע געסט און איך מוז דא בלייבען באלד נאך דער חופה ערווארטע איך אייך דא אלע ביי מיר.

פייגעלע אברהם (דריקען איהר האנד ווייניגן).

שמערי ל. הורא, א פריעהליכעם זאל אויפגעשפיעלט ווערען צו דער חופה מוזיק שפיעלט! (אדע אב).

גרע פין (דעשט אויס די דילט, עס ווערט רונקער, מען הערט פון ווייטען דאס כאר וינגען, ווי דוילט געסט 2 דילטער שטערט ווי צוואמען, בעטראכט ווי הייבט אויף די אויגען צום הימל, דעשט די הענד צו די אויגען ווי ווי דילט בענטשען. ברעכט אויס אן א געוויין). איך האב פערשפיעלט, די פערשייטע יונגער האט געווענט, רייכטום—גלאנץ, פירסטליכע בעס לעבען האבען מינע אויגען פערבלענדעט, און אצינד פיהל איך אז איך האב פערלירען דאס לעבעסטע און דאס טייערסטע דאס יענען מינע טאטע מאמע איך האב פערלירען דאס הייליגסטע, דאס איז מין גאט—מין פאלק און מינע ברידער. דיענער (מיט טאץ קארטען).

דיענער. מאדאם!

גרע פין. אה, דו ביסט עס? וואס פערלאנגסטו? אה געסטע? צינע, באראן דעלאמאר! גראף זארעמבא! פירשט מוראנאוויץ, באראן לארענץ! נוט ווי ווענען מיר ווילקאמען, ווי ווענען געקומען צו רייכטיגע צייט (אב).

זארעמבא מוראנאוויטש לארענץ דעלאמאר.

דיענער. (סערדעט) די גרעפין ראטאצין (א)

אלע. די גרעפין געהט (שטערען ווי אויס טריטערש)

(אויפטרעט) גרעפין.

גרע פין. ווילקאמען, מינע פריינדע.

אלע. ווילקאמען! ווילקאמען!

גרע פין. וועט מינע האכווערדיגע געסטע (רופט) דיענער, וויין!

דיענער. צום בעפעהל (אב)

מוראנאו. ביים הימל גרעפין! איהר ווערט מיר יעדען טאג יונגער

און שעהנער! איהר שיינט ווי דער העלער מאנר אונטער די רייכע גלענצענדע שטערן.

גרע פין. דער קאמפלימענט איז ענטוועדער צו איינערטריבען אדער גאנץ איינפאך איינע בעלדרינגען, איך בין ווייט פון דעם מאנר נאך ווייטער פון די שטערן, און בעריסע אייך אלס איינפאלכע פרוי און מוטער!

זארעמבא. וואו זינד די געסטע? דאס ברויט פאאר

דעלאמאר. דער גימסטליכער און די צערעמאניע?

גרע פין. אלעס! אלעס מינע העררען איז פרייטליך פער זארגט און אלעס ווירד קומען צו דער רייכטיגער צייט.

אלע. אה קיין צווייפל! קיין צווייפל!

גרע פין. מינע העררען! ווייטע גימסטליכע פון אייך וואס עס האט פאסירט מיט דער בעריהמטער וינגערין? ווי האט זי געהיטען? אה! יא פרייליך זאגענשטראהל, די צייטונגען האבען פיעל איבער איהר געשריבען, און די מינונג פון דער פרעסע וואר זא פער-שייערען, מהאט זאגאר בעהויפטעט דאס ווי איזט איינע יודען.

אלע. גאנץ בעשטימט איינע יודין.

זארעמבא. אה יא, איינע יודין! גראף דעלאמאר קען אייך פילעסען איבער איהר ערצעהלען.

דעלאמאר. איך? מינע העררען, גראף זארעמבא ווייטע מעהר אלס איך זאל ער ערצעהלען.

זארעמבא. איך? איך ווייטע פילע ווייניגער פון אלע! פירסט מוראנאוויטש, דער דאן זשואן, ער האט גאנצע פעק ערצעהרונגען פון דער יודישער וינגערין.

מוראנאו. נא, וואס איך ווייטע, ווייטע יעדער פון אייך, וואס איז דא צו ערצעהלען? איינע וינגערין איינע יודין—איינע גערמאנערין—אין שטאכער מאכער שווינדעל אין דער טהעאטער קונסט—דאס איז אלעס.

זארעמבא. גאנץ רייכטיג, איינע יודין בלייבט איינע יודין.

מוראנאו. מעג דער יודע ווי טויפען, מעג דער יוד ערצויגען ווערען פון זיין קינדערייט אן צווישען קריסטען, מעג ער זיין ווי געבילדעט און אינטעליגענט, ער בלייבט דער וואונדערער דער שווינד-לער, דער געלר גימגער יודע, און ווי איז אויך נישט מעהר גע-ווען ווי איינע פערפלוכטע הימלערישע יודין, יעצט איז ווי געווייט אין פאלקסטיגא אונד בעוויינט דארט דעם גראב פון דער מוטער רחל און וינגט, (ווינגט) אה רחל מינע מוטער.

אלע. (דאכען)

זארעמבא. איין פערפלוכטעם פאלק איז דאס יודען געזינדעל די

גאנצע ציוויליזירטע וועלט בערארפט אנווענדען דאס גאנצע נע-
זינדעל וואל נאך פאלעסטינא טראנספארטירט ווערדען אום איין
מאל פיר אלע מאל ווי לאז צו ווערען.
אלע. נאך פאלעסטינא, נאך פאלעסטינא.

גרעפין. יא, מינע העררען, איך דענק דאס, דאס איז דער איינ-
ציגער אויסוועג פיר דאס יודישע פאלק צו רעטען זייער עקזיס-
טענץ ווער לעבען. ווער נאציאן, ווי וואלען וואנדערען צוריק
אויס, נאך דער היים וואס ווי זענען געבוירען, ערצויגען, אין דער
היים וואו ווי האבען געאטהעמט, פריי געלעבט, די היים וואס האט
ווי געגעבען די ערשטע געזעצע פאר דער גאנצער מענטשהייט
עס איז נישטא מעהר ווי רעכט אז דאס פערזירענע קינד וואל
יך צוריק קעהרען צו ווען אייגענער מוטער, און די מוטער פון
דעם יודישען פאלק איז קומע אנדערע ווי נאר, פאלעסטינא.
צוין.

דעלאמאר. בוי דאס יודען פאק וועט אויסגעדאכט ווערען, לוי-
דעט איינסטוינדל די גאנצע וועלט, מען מוז ווי צווינגען אונזערע,
לענדער צו פערלאזען, וואס בליבען ווי עוויג אויף אונזער קארט.
אלע. בראווא! בראווא!

לארענץ. (אויפגעקומען) גאט מינער, איז דאס די ציוויליזאצאן פאס-
20-מען יאהר הונדערט? דאס זענען ציוויליזירטע אינטעליגענטע
פארגעשריטענע קינדער? דאס איז דער מאראל? די ברודער
ליעבע, וואס ווערט עפענטליך געפרעדיגט? ווילדע זענט איהר
ווילדע מענטשען!

זארגמבא. האבען איך די יודען געלד אויף פראצענט געבארגט,
אדער וויט איהר אלעין א יודע.

אלע. אה זארגמבא, זארגמבא.

גרעפין. שאנדע! שאנדע! איך וועל איך ענטפערן אויף אייערע
נארישע בעלידיגונגען, איהר האסט. דעם יודען נאר דערפאר,
ווייל ער איז פעהיג און נוצליך אין דער קונסט, וויסענשאפט און
אינדוסטריע, יא מינע הערשאפטען דער יודע איז דער גרונד
שטין פון דער גאנצער ציוויליזאצאן, ווער עס בעלידיגט דעם
יודען, דער בעלידיגט די מענטשהייט, דער פערדינעט ניט דעם
נאמען מענטש.

אלע. גרעפין?

גרעפין. איך בין ניט גרעפין! איך בין מענטש!
לארענץ. בראווא, גרעפין, בראווא, איהר האנדעלט מענטשליך
און גערעכט, איהר קענט נישט פערשטעלען די שטראהלען פון
דער זון דעם שטין פון די שמערין, די וועלען פון דעם מעער.

אין די לענדער וואו דער יוד האט מענטשענרעכטע קען מען זעהן
דעם פראגרעס דער יודען, זעהט אין אמעריקא יודישע סענאטא-
רען, מיניסטארען יודישע אדמיניסטראטארס, פראפעסארען א.
ו.ו. זעהט עסטרייך יודישע אבגעאדענטע; אין יודישער קלוב
אין פארלאמענט, אלעס פראגרעסירט און מיט ווי צו זאמען
אויך דאס לאנד! זעהט דאס ענדע פון שפאניען, ווען דער יוד
איז דארט געווען האט אלעס געבליהט — אלעס געלעבט, אין
זינט דער יוד איז פון דעם לאנד פערטריבען איז אלעס דארט
פוסט — לעער — ארמוטה און עלענד הערשט איבער דעם גאנ-
צען לאנד.

אלע. ער איז איין יודע, איין יודע!

לארענץ. מענטש בין איך, מענטש! איהר ערנייערדיגט דעם יודען נאר
דערפאר ווייל איהר אלעין האט גאר ניט, נעמטו פאר דער
מענטשהייט! די גאלדענע מעדאליאן דעם פירסטליכען נאמען, דאס
האבען אייערע פעטער און גראס פעטער איך צוריק גע-
לאזט, איהר אלעין זענט איין גול.

אלע. ער בעלידיגט אונז, מיר פארדערן רעכנונג.
גרעפין. מינע העררען!

מוראנא. ענטפערט מיר גראף לארענץ, קענט איהר מיר? האט איהר
מיין פאמיליע געקענט? קענט איהר מיר אלס אנטוועקען?

לארענץ. און אייער ליב און זעלע אין אייער בלוט און מארק זענט
איהר איין יודענפיינד.

אלע. גראף?

מוראנא. (ווארפט איהם זיין האנד שוה) די וואלט מיר רעווענש געבען
(ציהט זיך אפ).

לארענץ. (ציהט זיך אפ) יונגע! איך בין בערייט (ווי פלעכטען סטראנאמאניש
פאדט).

מוראנא. אה, ער האט מיך פערוואונדעט... דא... דא... (ווי איהר-
שעהן, קען ניט).

גרעפין. א, בראווא לארענץ, איהר זענט א העלד!

לארענץ. איך בין איין אלטער קריגער און אזוי בעזאהל איך מינע
פיינדע.

אלע. יודע! יודע! יודע!

(מען זעט מוראנאמאניש אויף א פוהר).

שמערייל בערייט. (אויפטרט)

ביידע. מול-טוב מחותנת'טע מול-טוב מחותנים א שעהנעם אריינעם

מו"ט פאר כל-ישראל כלי-זמר, שפיעלט א פרעהליכעס פאר דער
מחותנת'טע און פיהרט אריין חתן בלה.

חתן, בלה, מחותנים, יודען, ווייבער.

אלע. מול-טוב, מחיתנת'טע!
גרע פֿין. (קושט חתן בלה) מו"ט קינדער!
גראפֿען. וואס היסט דאס?
גרע פֿין. דאס זענען מינע קינדער.
לארענען. וואס זעה איך? פֿרייליך וואנענשמראהל ה. אבראמא.
גראפֿען. ווי?
אברהם. איך דאנק איך מינע נאָבלע העררען, וואס איהר זינט
געקומען צו אונזער חתונה, איהר זינט ווילקאמענע געסט.
פֿריגעלע. איהר האט פֿריהער געוואונדערט אינעם יודישע וינגערין
יעצט וועט איהר געוואונדערן א יודישע חתונה.

לינגערמאן (דויעט אריין)

לינגערמאן. מינע העררען, וויכטיגע נייעס, איבערראשענדע
נייעס, אינעם מעלעגראמע פֿון אמעריקא פאר חתן בלה.
שמואל-גאלדע. פֿון אונזערע קינדער.
אברהם. (דעזש) מיר ווינשען מול ברכה טאטע מאמע חתן בלה,
די קינדער.

שפורמאן.

שפורמאן. גליקליכע נייעס! הימלישע נייעס! וואונדערליכע נייעס
אפֿעקול פֿון אמעריקא פאר חתן בלה.
שמואל-גאלדע. פֿון די קינדער.
אברהם. (דעזש אויפֿן פעקער) פאר חתן בלה, פאר מאמע מאמע
פאר אלע מחותנים — אין פאר כל ישראל — דאס איז אונזער
יודישע ברייט, אונזער יודישע נשמה.
(נעמט ארויס אמעריקאנער פֿאהן)

די פֿאהן פֿון פֿרייהייט וואל אונז אלע פֿעראייניגען יודען — קרום-
מען, מענשען מיט מענשען.

(אנסאכער, טאנצט), Fasiate

פארהאנג.

ענדע